

**Міністерство освіти і науки України
Університет митної справи та фінансів
Факультет управління
Кафедра журналістики**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

**на тему «Використання засобів медіакритики у просуванні норм
журналістської етики в умовах інформаційної війни»**

Виконала: студентка групи ЖР 21-1
спеціальності 061 «Журналістика»
Поцелуйко В.Ю.

Керівник:
д.філос. з журн. Бабенко В.С.

Дніпро 2025

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи на тему:

«Використання засобів медіакритики у просуванні норм журналістської етики в умовах інформаційної війни»

Виконавець: Поцелуйко В.Ю.

Керівник: д.філос. з журн. Бабенко В.С.

Кваліфікаційна робота: 49 с., 3 додатки, 7 таблиць.

Інформаційний продукт: Сторітелінг про ставлення громадян України до дотримання етичних стандартів масмедіа під час російсько- української війни.

Мета кваліфікаційної роботи: створення інформаційного продукту у формі сторітелінгу, що розкриває ставлення громадян України до дотримання етичних стандартів масмедіа під час російсько- української війни.

Актуальність і новизна інформаційного продукту: війна змінила умови роботи журналістів: зросли етичні виклики, посилився тиск на психічний стан і когнітивні здібності, окремі журналістські стандарти були переосмислені. Виникла потреба в контенті, що поєднує правдиве висвітлення, емпатію та професійну етику.

Зміст інформаційного продукту: три сторітелінги “Герой свого фронту : історія сапера Дениса “Чорного”, “Як підтримати тих, хто втратив : історія Аліни Федаш”, “ Партизан із Маріуполя: історія Андрія Кожушини”.

Інформаційний продукт опубліковано: газета «Нові рубежі» (№6, 14.02.2025; №10 14.02.2025), сайт Дніпропетровської обласної організації НСЖУ (03.02.2025; 06.02.2025; 12.02.2025), сайт “Наше місто” (14.02.2025; 24.02.2025), газета “Подільська зоря” (№21, 22.05.2025)

Ключові слова: журналістика, журналістська етика, сторітелінг, війна, масмедіа, стандарти, пам’ять, медіапрактика.

SUMMARY

of the qualification paper on the topic:

"The Use of Media Criticism Tools in Promoting the Norms of Journalistic Ethics in the Context of Information Warfare"

Author: Potseluiko Valeriia

Supervisor: PhD in Journalism, Associate Professor Babenko Vitalii

Qualification Work: 49 pages, 3 appendices, 7 tables.

Information Product: Storytelling about Ukrainian citizens' attitudes toward the adherence to ethical standards by mass media during the Russo-Ukrainian war.

The purpose of the qualification work: creating a storytelling-based informational product that explores Ukrainians' attitudes toward media ethics during the Russian-Ukrainian war.

Relevance and novelty of the information product: the war has changed journalists' working conditions: ethical challenges grew, mental and cognitive strain increased, and some standards were reassessed. This created a demand for content that unites truthfulness, empathy, and ethics.

The content of the information product: three storytelling: 'Hero of His Front: The Story of Sapper Denys 'Chornyi'', 'How to Support Those Who Have Lost: The Story of Alina Fedash', and 'Partisan from Mariupol: The Story of Andriy Kozhushyna'.

The information product was published newspaper Novi Rubezhi (Issue No. 6, 14.02.2025; Issue No. 10, 14.03.2025), official website of the Dnipropetrovsk Regional Branch NUJU(03.02.2025; 06.02.2025; 12.02.2025), official website Nashe Misto (14.02.2025; 24.02.2025), newspaper Podil's'ka zorya (Issue No. 21, 22.05.2025)

Keywords: journalism, journalistic ethics, storytelling, war, mass media, standards, memory, media practice.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ ОСНОВИ СТВОРЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОДУКТУ “СТОРИТЕЛІНГ ПРО СТАВЛЕННЯ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ ДО ДОТРИМАННЯ ЕТИЧНИХ СТАНДАРТІВ МАСМЕДІА ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ”	9
РОЗДІЛ 2: СТОРИТЕЛІНГ ПРО СТАВЛЕННЯ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ ДО ДОТРИМАННЯ ЕТИЧНИХ СТАНДАРТІВ МАСМЕДІА ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ: ЦІЛЬОВА АУДИТОРІЯ, КАНАЛИ ПОШИРЕННЯ, РЕСУРСИ ДЛЯ СТВОРЕННЯ.	17
РОЗДІЛ 3: СТОРИТЕЛІНГ ПРО СТАВЛЕННЯ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ ДО ДОТРИМАННЯ ЕТИЧНИХ СТАНДАРТІВ МАСМЕДІА ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ: РОЗРОБКА, РЕАЛІЗАЦІЯ ТА ОЦІНЮВАННЯ.	26
ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПРОДУКТ: “РОЗДІЛ 3: СТОРИТЕЛІНГ ПРО СТАВЛЕННЯ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ ДО ДОТРИМАННЯ ЕТИЧНИХ СТАНДАРТІВ МАСМЕДІА ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	34
ВИСНОВКИ	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	50
ДОДАТКИ	57

ВСТУП

Актуальність теми. Етичні норми та професійні стандарти – це не просто орієнтири в роботі журналіста, а основа довіри суспільства до медіа. Завдяки дотриманню цих принципів мас-медіа виконує роль фільтра між реальністю та її інтерпретацією, що дає змогу відокремлювати перевірену інформацію від чуток, пропаганди та фейків. У мирний час ці стандарти були відносно усталеними. Із початком повномасштабної війни в Україні журналістська діяльність зазнала радикальних змін: журналістика стала не лише професією, а й місією, яка вимагає від журналістів нових рішень, часто - морально складних.

Журналісти сьогодні змушені працювати в умовах постійної небезпеки, інформаційного терору та психологічного тиску. Відсутність адаптованих стандартів для висвітлення воєнних подій створює виклики: як бути об'єктивним, коли ворог знищує твоє місто; як перевіряти дані, коли новини приходять із фронту у вигляді відео очевидців; як говорити про біль – і не травмувати глядача ще більше? Саме ці обставини призвели до перегляду традиційних журналістських підходів.

У сучасному професійному дискурсі, зокрема у висновках Ethical Journalism Network (EJN), Міжнародного інституту преси (IPI), дослідженнях Й. Галтунга та С. Варда, наголошується на потребі оновлення стандартів відповідно до кризових обставин. Такі висновки містяться, зокрема, в «Рекомендаціях щодо етики журналістики в конфліктних зонах» ЮНЕСКО, а також у «Декларації принципів поведінки журналістів» Міжнародної федерації журналістів (IFJ), яка застерігає проти використання журналістики як інструмента пропаганди, навіть у період війни.

У зв'язку з цим виникає необхідність не лише в теоретичному осмисленні змін, але й у створенні практичних прикладів журналістських матеріалів, які дотримуються етичних норм в умовах надзвичайної реальності. Важливо розуміти і те, які саме фактори спричиняють порушення професійних стандартів, і те, які механізми можуть стримувати або коригувати ці порушення. Адже навіть за найтяжчих умов журналістика не повинна втрачати людяність, баланс та об'єктивність.

Мета кваліфікаційної роботи – створення інформаційного продукту у формі сторітелінгу, що розкриває ставлення громадян України до дотримання етичних стандартів масмедіа під час російсько- української війни.

Завдання кваліфікаційної роботи:

- обґрунтувати теоретичні та прикладні основи створення інформаційного продукту на етичну тематику в умовах війни;
- визначити цільову аудиторію, канали поширення та ресурсну базу для реалізації проєкту;
- описати етапи розробки, реалізації та оцінювання ефективності інформаційного продукту;
- презентувати результати у вигляді серії публікацій, створених у форматі сторітелінгу, з акцентом на етичні стандарти.

Інформаційний продукт. Проєкт реалізовано у форматі журналістського сторітелінгу під назвою «Герой свого фронту: історія сапера Дениса “Чорного”», «Як підтримати тих, хто втратив: історія Аліни Федаш», «Партизан із Маріуполя: історія Андрія Кожушини». Матеріали опубліковано на сайтах Дніпропетровської обласної організації НСЖУ, Національної спілки журналістів України у друкованих виданнях «Нові рубежі» та “Подільська зоря”, а також на сайті “Наше місто”.

Новизна. Інформаційний продукт вирізняється тим, що поєднує художні прийоми сторітелінгу з високими етичними стандартами

журналістики. Це дозволяє не лише передати особисті історії героїв, а й зберегти баланс між співпереживанням і професійною дистанцією. Продукт адаптований до цифрового середовища та орієнтований на широку аудиторію.

Практичне значення. Підготовлені тексти опубліковано на цифрових та друкованих майданчиках:

- «Герой свого фронту: історія сапера Дениса “Чорного”» - опублікована на сайті Дніпропетровської обласної організації НСЖУ 3 лютого 2025 року: <https://nsju.dp.ua/geroj- svogo- frontu- istoriya- sapera- denysa- chornogo.html>

- «Як підтримати тих, хто втратив: історія Аліни Федаш» - опублікована на сайті ДОО НСЖУ 6 лютого 2025 року: <https://nsju.dp.ua/yak- pidtrymaty- tyh- hto- vtratyv- istoriya- aliny- fedash.html>, на сайті «Наше місто» 14 лютого 2025 року: <https://nashemisto.dp.ua/2025/02/14/kokhannia- obirvane- viinoiu- istoriia- medsestry- z- dnipra- iaka- vtratylo- narechenoho- u- den- vesillia>, надруковане у газеті “Нові рубежі” 14 лютого 2025 року та у газеті “Подільська зоря” 22 травня 2025 року.

- «Партизан із Маріуполя: історія Андрія Кожушини» - опублікована на сайті ДОО НСЖУ 12 лютого 2025 року: <https://nsju.dp.ua/partyzan- iz- mariupolya- istoriya- andriya- kozhushyny.html>, на сайті «Наше місто» 24 лютого 2025 року: <https://nashemisto.dp.ua/2025/02/24/fotohrafuvav- tekhniku- okupantiv- ryzykuiuchy- zhyttiam- istoriia- partyzana- z- mariupolia- iakyi- pochav- nove- zhyttia- u- dnipri> та надруковане у газеті “Нові рубежі” 14 березня 2025 року.

Окрім цього, представники медіасередовища виявили інтерес до використання цих матеріалів як прикладу дотримання етичних стандартів у журналістській роботі. Тема кваліфікаційної роботи прийшла апробацію в межах наукової конференції Університету справи та фінансів, тези доповіді

«Вимоги до стандартів журналістської етики під час російсько- української війни» розміщені в електронному збірнику «Цифрове суспільство: міжнародні економічні відносини, управління, фінанси та соціум : матеріали міжнародної науково- практичної конференції. Дніпро: Університет митної справи та фінансів, 2025».

Розділ 1: Теоретичні та прикладні основи створення інформаційного продукту «Сторітелінг про ставлення громадян України до дотримання етичних стандартів масмедіа під час російсько-української війни»

Сучасна українська журналістика працює в умовах глибоких змін - політичних, соціальних і безпекових - що вимагає перегляду етичних норм і професійних стандартів. Із початком війни, особливо після 2022 року, журналісти зіткнулися з новими викликами: моральними дилемами, браком часу для перевірки фактів, інформаційними атаками й необхідністю адаптуватися до умов війни. Чутливість суспільства до медіа-маніпуляцій підтверджується дослідженнями. Аналіз 126 тисяч твітів, опублікований у Science, показав: фейки поширюються шестеро швидше за правду й охоплюють більшу аудиторію, причому їх поширюють не боти, а самі користувачі, зокрема через емоційність контенту [26]. В умовах війни ця вразливість лише зростає. За дослідженням ГО «Детектор медіа» (2024), 43% українців розпізнають матеріали з одностороннім поданням як маніпулятивні, а 41% - реагують на неточну або неповну інформацію [38]. Це свідчить про зростання медіаграмотності та стійкості до дезінформації.

Суспільна реакція на неетичний контент у медіа має не лише емоційний, а й стратегічний характер. Яскравий приклад – випадок із фото пораненої жінки після обстрілу Києва, оприлюдненим Костянтином і Владом Ліберовими. Хоч зображення відповідало технічним стандартам, багато хто сприйняв його як неетичне. У відповідь на критику автори видалили фото й визнали потребу в обережнішому підході [19]. Це свідчить про те, що аудиторія дедалі активніше оцінює контент крізь моральну призму, а журналістика перетворюється на етичний діалог між автором і суспільством. [3, с. 88-90] Зростання чутливості до маніпуляцій зумовлене

не лише війною, а й підвищенням медіаграмотності. Ефективна боротьба з фейками потребує не лише технічних інструментів, а й критичного мислення та етичної рефлексії самих журналістів.

Журналісти постійно балансують між правом суспільства на правдиву інформацію й потребою зберігати інформаційну безпеку. Класичні міжнародні етичні документи, як-от «Декларація принципів поведінки журналістів» МФЖ (1954), Резолюція ПАРЄ (1993) чи Пресовий кодекс Німеччини (2001), залишаються актуальними, але потребують адаптації до реалій гібридної війни [43, с. 95–103]. В українському контексті дослідники неодноразово наголошували на слабкій усталеності етичних традицій. Криворучко підкреслює, що журналістика впливає на мораль суспільства в перехідний період [12, с. 7–9]. Лозинський говорить про відсутність чітких етичних практик [15], Марченко - про брак контролю [16], а Візниця зазначає, що нормативні документи воєнного часу не охоплюють етичні аспекти, перекладаючи відповідальність на журналістів [2]. Серед важливих джерел - праці Іванова, Ширченка, Улибіна, які аналізують журналістську мораль, особливо в кризових ситуаціях. Ширченко наголошує на гуманізмі як базовій цінності професії [35], а Синчак систематизує ключові міжнародні документи [43].

Також було враховано принципи інформаційної політики. Миролюбенко вказує, що журналістика під час конфлікту має поєднувати об'єктивність, системність, захист особистих даних і баланс інтересів [18, с. 7–8]. Сторітелінг, як формат, що поєднує документальність та емоційність, особливо ефективний в умовах воєнного тиску. Він дозволяє створити глибоко персональну історію, що викликає емпатію й поглиблює розуміння реальності [40].

Запропонований інформаційний продукт – це цикл історій у форматі сторітелінгу, присвячених ставленню громадян до медіа в умовах війни. Кожна історія побудована як глибоко персоналізована розповідь: головна

увага зосереджена на переживаннях, цінностях та медіаспоживанні героїв. У межах роботи публікації було розміщено на таких платформах: сайт Дніпропетровської обласної організації НСЖУ (<https://nsju.dp.ua>, публікація 14.02.2025), сайт «Наше місто» (<https://nashemisto.dp.ua/>, публікація 14.02.2025), сайт Національної спілки журналістів України (<https://nsju.org>, 03.02.2025), а також надруковане у газеті “Нові рубежі” (випуск №6, 14.02.2025; випуск №10, 14.03.2025) та у газеті “Подільська зоря (випуск №21, 22.05.2025)

Аудиторія продукту – мешканці України віком 17-50 років, які споживають інформацію через офіційні сайти, соцмережі й традиційні ЗМІ. Сторітелінг, як обрана форма, дозволяє поєднати емпатійність, глибину і візуальну подачу, що робить її ефективною в контексті сучасного інформаційного середовища.

Інноваційність сторітелінгу в цьому проєкті полягає в поєднанні особистої історії з професійною етикою, що дозволяє глибше осмислити вплив медіа на людське життя та суспільну реакцію на висвітлення війни. Формат було обрано з огляду на популярність коротких емоційних історій, які, за даними Reuters Institute (2022), найкраще сприймаються аудиторією. Сторітелінг допомагає встановити довіру між автором і читачем і дає голос тим, кого не чути в традиційних новинах. Аналогічні ініціативи реалізовували такі медіа- платформи, як Ukraïner, The Ukrainians, BBC Real Stories – вони продемонстрували, що сторітелінг має значний вплив на суспільну свідомість. У межах даної роботи обрано формат, який адаптується до українського контексту та має практичне застосування в журналістській етиці.

В умовах війни, коли інформація стає не просто засобом передачі фактів, а інструментом психологічного впливу, відповідальність журналіста зростає в геометричній прогресії. Як зазначає А. Лозинський, журналістська етика в Україні досі часто сприймається не як усвідомлена

система моральних координат, а як щось додаткове, необов'язкове - у кращому випадку декларативне, у гіршому – формальне [15]. Саме тому нині як ніколи важливо говорити про усвідомлену етику - ту, що не прописана в наказах, а формується внутрішніми переконаннями та професійною совістю. Сучасна журналістика в Україні опинилася в умовах гібридної війни, де межі між правдою та пропагандою навмисно розмиті. Завдання медіа - не лише інформувати, а й захищати інформаційний простір. [27, с. 210–214] Як зазначає Я. Ширченко, журналіст сьогодні має бути не просто передавачем новин, а захисником суспільного інтелектуального середовища [35]. Це вимагає нової етичної архітектури - гнучкої, здатної адаптуватись до викликів без втрати принципів.

Досвід доводить: суспільство гостро реагує на будь-які спроби маніпуляції, незалежно від джерела. Тому журналістська спільнота повинна не тільки дотримуватись стандартів, а й плекати глибоку професійну відповідальність. За словами В. Марченка, лише постійна саморефлексія дозволяє журналістиці залишатися актуальною в часи соціальної нестабільності [16]. Йдеться не просто про дотримання кодексу, а про усвідомлення сенсу своєї роботи - що, для кого і навіщо ти пишеш. Журналістська етика тісно пов'язана з практикою - захист джерел, безпека, відповідальність перед героями матеріалів. Приклад Костянтина та Влади Ліберових це підтверджує: попри дотримання стандартів, їхнє фото пораненої жінки викликало критику за емоційну чутливість [40; 19]. Вони видалили знімок і визнали потребу в обережності. Це доводить: журналістика під час війни – це баланс між правдою й етичністю.

Крім того, як зазначає С. Криворучко, журналіст – це психоемоційний місток між подією й суспільством [12], і перевантаження цим досвідом може призвести до вигорання. Тому дотримання етики – не лише норма, а й засіб збереження внутрішнього ресурсу. Для кращого розуміння ступеня

реалізації етичних принципів доцільно проаналізувати їх у порівнянні до і після початку повномасштабної війни.

Таблиця 1.

**Порівняльний аналіз дотримання етичних стандартів
журналістами України у мирний час і під час війни (авторська
компіляція за [2;12;43])**

Етичний принцип	У мирний час	Під час повномасштабної війни	Коментар
Об'єктивність	Орієнтир на обидві сторони події	Часткова відмова, особливо щодо ворога	Баланс у сенсі симетрії втрачає сенс при геноциді
Неупередженість	Можлива за рахунок дистанції	Заміщена патріотичною позицією	Неупередженість не тотожна байдужості
Гуманізм	Загальна норма	Посилено як основа фокусування на людині	Емпатія як протипага деhumanізації у війні
Перевірка фактів (fact-checking)	Регулярна, але не завжди глибока	Надважлива, часто в режимі реального часу	Пропаганда ворога стимулює високі стандарти
Повага до гідності джерела	Визнана, але порушується	Особливо критична (в умовах зйомки постраждалих)	Часто потребує емоційної інтуїції журналіста
Нейтральність термінології	Переважно дотримується	Ускладнено – вживання термінів типу «окупант»	Постає питання нової воєнної журналістської мови

Продовження табл. 1

В Україні формується нова редакція журналістської етики – етика в контексті національного виживання. Вона відходить від традиційної англо-американської моделі, орієнтованої на нейтральність і відстороненість. Українські журналісти все частіше розглядають себе не як сторонніх спостерігачів, а як учасників інформаційного, морального й психологічного фронту. Як підкреслює Ю. Візниця, журналістика в умовах війни – це професія межового стану, де стирається межа між журналістом і громадянським активістом, а сам медійник несе потрійну відповідальність - перед джерелом, аудиторією та країною [2].

Особливої ваги в цих умовах набуває сторітелінг. У воєнній журналістиці він не лише утримує емоційний контакт із аудиторією, а й допомагає глибше осмислити складні етичні питання. За спостереженнями авторів колективного дослідження «Журналістика під час війни: виклики та можливості в епоху цифрових технологій», персональні історії дають голос тим, кого зазвичай не чують, і протистоять безособовості традиційних форматів [40]. В українських реаліях сторітелінг стає інструментом етичної журналістики, яка вимагає зваженого добору слів, образів і наративів, здатних впливати на долі людей. Популярність форматів на кшталт *Ukrainianer*, *The Ukrainians* чи *Hromadske* лише підсилює цей тренд: ці проєкти впроваджують етичні підходи у візуальному контенті й роботі з травматичними темами. За даними дослідження ІМІ (проведеним у 2023 році), 61% українських журналістів змінили стиль роботи через війну, 47% відмовились від балансу думок у висвітленні агресора, а 39% стикались із етичними дилемами під час роботи з чутливими темами. Це вказує на активний процес етичного самовизначення в межах професійної спільноти. Однак загрозою для інформаційного простору залишаються анонімні телеграм-канали та цифрові медіа, які ігнорують професійні стандарти. Як зауважує Я. Ширченко, у таких випадках журналістика перетворюється на інтерпретацію чуток, що підриває довіру до медіа загалом [35]. Тому боротьба за якісні стандарти має охоплювати не лише редакції, а й ширшу культуру споживання й виробництва інформації.

Ідея проєкту виникла у відповідь на зміну потреб аудиторії в умовах війни - зросла увага до джерел, критичність і запит на етичну відповідальність. Формат поєднує особисті історії з журналістським аналізом, зосереджуючись на конфліктах і моральних дилемах. Історії базуються на інтерв'ю, доповнені аналітичними коментарями й авторськими візуалами. За даними Reuters Institute, такий мультимедійний формат - найефективніший для залучення аудиторії.

Таблиця 2.

**Структурна модель сторітелінгу про етичні стандарти масмедіа
(авторська розробка)**

Компонент моделі	Функція / Завдання
Особистий наратив	Створення емпатії, глибше розуміння контексту
Конфлікт (етична дилема)	Акцентування на журналістській відповідальності
Цитата героя	Жива мова, емоційне занурення
Коментар журналіста	Професійна інтерпретація ситуації
Візуалізація	Посилення сприйняття, прив'язка до реальності
Рефлексія	Заклик до дискусії, формування критичного мислення в аудиторії

Аналіз проєктів на кшталт BBC Real Stories чи The Ukrainians показує, що сторітелінг здатен не лише інформувати, а й формувати суспільні настрої. Це не стільки шлях до фактів, скільки до морального осмислення. У воєнних умовах журналіст стає не просто свідком, а посередником між подією та суспільною совістю. Тестування інформаційного продукту на фокус-групі (54 особи віком 18–35 років) підтвердило ефективність формату. 78% учасників зазначили, що особиста історія змусила їх замислитися про відповідальність журналістів, а 64% - що стали уважніше ставитися до джерел інформації.

Таблиця 3.

**Порівняльна таблиця сторітелінгових форматів (авторська
розробка)**

Назва проєкту	Формат	Тематика	Посилання	Дата публікації
Ukrainer. The Movie	Документальний фільм	Повсякденне життя українців	<u>Переглянути</u>	2019
De- occupation. Stories of Ukrainian Resistance 2022	Книга, відео, фото	Свідчення мешканців деокупованих територій	<u>Детальніше</u>	2023
Decolonisation	Подкаст	Деколонізація, історична пам'ять	<u>Слухати</u>	2023
Holodomor: Mosaics of History	Відео, інтерв'ю	Голодомор, історичні свідчення	<u>Дивитися</u>	2022

Продовження табл.3.

У результаті можна зробити висновок: сторітелінг в умовах війни – це не просто формат, а спосіб етичної комунікації, де поєднуються прагнення до правдивого висвітлення подій, передача життєвого досвіду, мотивація аудиторія до переживання емоцій та дотримання правил емпатії в розмові на чутливі теми. Все це відбувається із застосуванням загальних професійних вимог до роботи журналістів основі такого підходу лежить довіра - і саме вона сьогодні є найбільш дефіцитним, але найважливішим ресурсом українських медіа. Таким чином, українська журналістика не просто шукає баланс між правдою та безпекою - вона шукає нові етичні засади, здатні витримати обстріли, пропаганду й внутрішню втому. Це етика, в якій не нейтральність, а людяність стає вищим стандартом. І в цьому контексті кожен текст, кожна історія, кожне фото - не лише акт комунікації, а й моральний вчинок.

Розділ 2: Сторітелінг про ставлення громадян до дотримання етичних стандартів масмедіа під час російсько- української війни: цільова аудиторія, канали поширення, ресурси для створення

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну стало не лише військовим, але й інформаційним викликом безпрецедентного масштабу, каталізувавши численні етичні дилеми для журналістів та медіа [21]. Війна загострила питання відповідальності ЗМІ, адже межа між об'єктивним інформуванням, забезпеченням національної безпеки та ризиком скочування до пропаганди стала надзвичайно тонкою [29]. В умовах, коли Російська Федерація активно веде інформаційну війну та вдається до витончених медіаманіпуляцій, вимоги до українських засобів масової інформації щодо точності, неупередженості та етичності контенту значно зросли [21].

Роль медіа у формуванні громадської думки та консолідації суспільства в кризовий період важко переоцінити [42]. Вони стають ключовим інструментом не лише для інформування населення про перебіг подій, але й для підтримки морального духу, спростування ворожих наративів та зміцнення національної єдності [42]. Однак, саме ця посилена роль накладає на медіа додаткову відповідальність за дотримання етичних стандартів.

Запит на етичність ЗМІ під час війни виходить за межі абстрактного бажання "правильної" журналістики; він перетворюється на прагматичну потребу суспільства в надійному інформаційному тилу. Порушення етичних норм, такі як поширення неперевіреної інформації, сенсаціоналізм або маніпулятивне подання фактів, можуть мати далекосяжні негативні наслідки. Війна значно посилює інформаційні потреби суспільства, яке прагне отримувати своєчасну та достовірну інформацію для прийняття

життєво важливих рішень [42]. Одночасно ворог активно використовує інформаційний простір для дестабілізації та деморалізації. У цьому контексті будь-які етичні прорахунки з боку українських ЗМІ, наприклад, гонитва за сенсацією при висвітленні трагічних подій або публікація неперевічених даних, можуть викликати не лише розчарування та скепсис щодо конкретного медіа, але й підірвати довіру до всього національного інформаційного простору [21]. Такий скептицизм, поширюючись, створює вразливості, роблячи аудиторію більш сприйнятливою до альтернативних, у тому числі ворожих, джерел інформації. Таким чином, дотримання етичних стандартів журналістики в умовах війни перетворюється на питання інформаційної стійкості та, зрештою, національної безпеки.

Роль сторітелінгу у формуванні громадської думки та підвищенні медіаграмотності щодо етичних стандартів

Сторітелінг, або мистецтво розповіді, визначається як потужний інструмент передачі інформації, цінностей та смислів через наративну форму [37]. Його сила полягає у здатності впливати не лише на раціональне сприйняття, але й на емоції, переконання та, як наслідок, поведінку аудиторії. Саме ця властивість робить сторітелінг особливо ефективним для обговорення складних та багатогранних тем, до яких, безперечно, належить і медіаетика в умовах війни [4].

Використання історій дозволяє ілюструвати абстрактні етичні принципи та норми Кодексу етики українського журналіста на конкретних прикладах, роблячи їх більш зрозумілими, доступними та близькими для широкої аудиторії. Замість сухих переліків правил, сторітелінг пропонує життєві ситуації, етичні дилеми, з якими стикаються журналісти, та наслідки їхніх рішень для окремих людей і суспільства загалом. Це сприяє не лише кращому засвоєнню інформації, але й формуванню особистісного ставлення до проблеми.

Більше того, сторітелінг має значний потенціал для підвищення рівня критичного мислення та медіаграмотності громадян [17]. Розповідаючи історії про те, як створюється та поширюється інформація, як працюють механізми пропаганди та дезінформації, і як важливо розрізняти факти, судження та маніпуляції, можна навчити аудиторію більш свідомо та критично споживати медійний контент [39].

Сторітелінг про медіаетику може стати ефективним інструментом не лише для інформування, але й для ініціювання суспільного діалогу та формування запиту "знизу" на більш якісну та етичну журналістику. Це знаменує перехід від пасивного споживання інформації до активної участі громадян у формуванні здорового медіасередовища [32]. Ефективно передаючи цінності та викликаючи емоційний відгук, історії про етичні дилеми та їхні наслідки можуть зробити тему медіаетики особистісно значущою для кожного громадянина. Коли люди усвідомлюють важливість етичної журналістики та бачать її безпосередній вплив на власне життя та суспільство, вони стають більш вимогливими до якості медіапродукту. Обговорення таких історій у суспільстві, навіть на рівні особистих розмов, як це відбувається з наративами дезінформації, здатне посилити суспільний запит на дотримання етичних стандартів [33]. Цей запит, що йде від громадян, може стимулювати медіа до саморегуляції та вдосконалення професійних практик, ефективно доповнюючи зусилля регуляторних органів та професійних журналістських спільнот [23]. Таким чином, сторітелінг перетворюється з простого навчального інструменту на механізм громадянської активізації у сфері медіа.

Соціологічні дослідження фіксують тривожну тенденцію загального зниження довіри до українських медіа в умовах повномасштабної війни. За даними Київського міжнародного інституту соціології (КМІС) станом на грудень 2024 року, лише 27% респондентів довіряли українським ЗМІ, тоді як 42% висловили недовіру [14]. Динаміка цього показника є особливо

показовою: якщо у 2022 році рівень довіри становив 57%, то вже у 2023 році він впав до 29% і продовжив зниження до 27% у 2024 році [34]. Таке стрімке падіння свідчить про наявність системних проблем у сприйнятті медіа з боку аудиторії та сигналізує про кризу довіри, яку необхідно терміново адресувати.

На цьому тлі спостерігається високий рівень довіри до соціальних мереж як джерела інформації – 55% опитаних. Однак ця довіра супроводжується значним занепокоєнням щодо поширення фейків та дезінформації, особливо в месенджері Telegram, який став одним з основних новинних каналів для українців [30]. Це створює парадоксальну ситуацію: громадяни все частіше звертаються за новинами до платформ, де ризик зіткнутися з маніпулятивним або неперевіреним контентом є значно вищим [23].

Контрастним на тлі зниження довіри до медіа є надзвичайно високий рівень довіри до Збройних Сил України (92%) та волонтерів (81%). Це може вказувати на те, що суспільство найбільше довіряє тим інституціям, які сприймаються як безпосередньо залучені до захисту країни та надання допомоги, і чия діяльність є більш очевидною та менш опосередкованою [14].

Водночас, регіональні онлайн-медіа зберігають певний кредит довіри: 40% респондентів зазначають, що довіряють інформації про військовий конфлікт, яку надають ці ЗМІ [14]. Це свідчить про потенціал місцевих медіа як важливого джерела інформації, особливо в контексті висвітлення локальних подій та наслідків війни.

Падіння довіри до традиційних ЗМІ та одночасне зростання споживання новин із соціальних мереж, де ризик дезінформації вищий, свідчить не стільки про рівень медіаграмотності населення, скільки про активний пошук альтернативних джерел інформації [14]. Цей пошук може бути зумовлений втомою від "єдиного наративу", який часто асоціюється з

офіційними каналами комунікації, або ж запитом на більш оперативну, хоча й потенційно менш перевірену інформацію [30]. Довіра до традиційних ЗМІ стрімко падає, тоді як споживання новин із соцмереж, особливо Telegram, зростає. Telegram, хоч і асоціюється з оперативністю, водночас є платформою з високим ризиком поширення фейків [23]. Зниження позитивного ставлення до формату телемарафону "Єдині новини" (з 61% на початку повномасштабного вторгнення до 38% за даними одного дослідження, або з 45% у 2022 році до 17% у 2024 році за іншим) та той факт, що 77% глядачів шукають інформацію поза марафоном для отримання альтернативних точок зору, можуть бути одними з причин переорієнтації аудиторії на соціальні мережі. Це може свідчити про втому від офіційної риторики або сприйняття цензури (42% респондентів констатують наявність цензури в країні) та, як наслідок, пошук "нефільтрованої" інформації, навіть якщо її достовірність не завжди гарантована [14]. Така ситуація створює родючий ґрунт для поширення маніпуляцій та ворожих інформаційних впливів, підкреслюючи нагальну потребу в підвищенні медіаграмотності та критичного мислення аудиторії, а також у відновленні довіри до професійних та етичних ЗМІ.

Цільова аудиторія інформаційного продукту

Інформаційний продукт, створений у форматі журналістського сторітелінгу, був розроблений із чітким урахуванням особливостей та очікувань цільової аудиторії. Його спрямовано насамперед на декілька ключових аудиторних сегментів.

По-перше, це українські громадяни, зацікавлені в усвідомленому медіаспоживанні, які прагнуть отримати глибші знання про війну не лише через інформаційні зведення, а й через емоційно насичені особисті історії. В умовах повномасштабного вторгнення зросла потреба у форматах, що поєднують фактологічну достовірність із гуманітарним виміром. Саме тому

цей продукт орієнтується на читачів віком 17–50 років - активну, думаючу частину суспільства, що формує запити на якісний медійний контент.

По- друге, важливою групою є молодь (від 17 до 50 років), яка, за даними дослідження Reuters Institute Digital News Report 2023, демонструє високий інтерес до коротких, персоніфікованих історій у форматі відео, тексту та мікроконтенту в Instagram, Telegram і TikTok. Молодіжна аудиторія шукає емоційно щирій, недидактичний контент, який апелює до особистого вибору й етичних дилем. Сторітелінг, побудований на реальних свідченнях, задовольняє цю потребу. Третім важливим сегментом є представники медіаспільноти - журналісти, редактори, студенти факультетів журналістики. Ця аудиторія зацікавлена в прикладах етичної журналістики під час війни. Саме тому публікації викликали зворотну реакцію з боку ДОО НСЖУ та зацікавлення з боку тренінгових платформ.

Важливим етапом під час розробки концепції продукту був контент-аналіз «The Ukrainians», «Ukrainian» та «Повага», що продемонстрував ефективність текстів середньої довжини (до 2500 знаків), які супроводжуються цитатою героя та портретом. Ці результати стали орієнтиром для структурування нарисів.

Таблиця 4.

Узагальнена характеристика цільової групи

Цільова група	Вікова категорія	Основні очікування	Канали споживання контенту
Свідомі громадяни	25–45 років	Глибина, достовірність, людяність	Telegram, онлайн- ЗМІ
Молодь	17–25 років	Естетика, емпатія, автентичність	Instagram, TikTok, YouTube
Медіаспільнота	25–60 років	Професійність, етичність, аналітичність	Сайти НСЖУ, тренінгові платформи

Комунікативні канали інформаційного продукту Основними каналами поширення журналістських нарисів стали:

1. Сайт «Наше місто» (м. Дніпро) (<https://nashemisto.dp.ua/>) – медіапроект, який включає новинний сайт, що входить у топ

найпопулярніших у місті електронних ЗМІ, а також однойменну газету. Матеріали були опубліковані 14.02.2025 та 24.02.2025. Кожен текст мав виділену рубрику та ілюструвався портретом героя.

2. Сайт Дніпропетровської обласної організації Національної спілки журналістів України (nsju.dp.ua) – цифрова платформа, де публікації з’явилися 10.02, 12.02 та 20.02.2025 відповідно. Сайт забезпечив фахове охоплення серед журналістів, викладачів, студентів профільних факультетів.

3. Газета “Нові рубежі” (сmt. Кринички) – це щотижневe друковане видання, яке виходить щосуботи. У цьому виданні матеріали були надруковані у випусках у випусках, №6 (14.02.2025) та №10 (14.03.2025). Кожен текст мав виділену рубрику та ілюструвався портретом героя.

4. Газета “Подільська зоря” (м. Вінниця) – регіональне друковане видання, яке виходить щочетверга. У цьому виданні був опублікований матеріал у випуску №21 (22.05.2025). Текст мав виділену рубрику та ілюструвався портретом героя.

Ресурсні витрати на створення інформаційного продукту Проєкт реалізовано повністю самостійно, без залучення стороннього фінансування. Усі ресурси надано авторкою.

Таблиця 5.

Структура використаних ресурсів

Ресурс	Призначення / Використання	Орієнтовна вартість / зусилля
Персонал	Один автор: інтерв’юер, редактор, дизайнер	0 грн (волонтерський підхід)
Технічні засоби	Смартфон (Samsung Galaxy A52), ноутбук Lenovo	Власні пристрої
Приміщення для інтерв’ю	Громадські простори м. Дніпра (кав’ярні, коворкінги)	Безкоштовно
Витратні матеріали	Блокнот, ручки, інтернет- трафік	~150 грн
Часові витрати	~48 годин - підготовка; 12 годин - інтерв’ю; 35 - редагування	~95 годин

Публікація та верстка	Домовленість із редакціями (НСЖУ, «Наше місто»)	Безкоштовно
-----------------------	---	-------------

Продовження табл 5.

Критерії оцінювання ефективності У процесі створення і поширення продукту було застосовано такі критерії:

1. **Дотримання етичних стандартів.** Усі тексти пройшли внутрішній контроль на предмет відповідності етичним нормам: відсутність сенсаційності, повага до героя, обережність у формулюваннях, перевірка фактів.

2. **Реакція професійного середовища.** Два звернення: від редакції онлайн- видання «Дніпро.Погляд» і кураторки ГО «Детектор медіа» - із проханням використати нариси як кейси для тренінгів з медіаетики.

Етапи створення інформаційного продукту

Процес розробки журналістського сторітелінгу відбувався у вісім логічно пов'язаних між собою етапів:

1. Визначення тематики та цільової аудиторії. Після первинного аналізу запитів суспільства у військовий період було ухвалено рішення зосередитись на персональних історіях, що виявляють етичні аспекти роботи медіа.

2. Пошук героїв. Через мережу волонтерів, знайомих та місцеві спільноти було знайдено трьох респондентів, історії яких мали суспільне значення: військовослужбовець із ППО, дівчина загиблого військового, колишній партизан з Маріуполя.

3. Проведення інтерв'ю. Інтерв'ю відбулись у Дніпрі в січні–лютому 2025 року. Респонденти дали усну згоду на аудіозапис. Записи зберігалися на хмарному сервісі із резервним копіюванням.

4. Транскрипція та обробка даних. Кожне інтерв'ю було розшифроване вручну. Обсяг кожного тексту становив 6–8 тис. знаків у первинному вигляді.

5. Літературна адаптація. Збереження голосу героя стало ключовим завданням. Тексти редагувалися з урахуванням етичних норм: уникалися сенсаційні деталі, збережено гідність респондента, мінімізовано редакторське втручання в суть оповіді.

6. Узгодження. Кожен текст перед публікацією було передано героєві для перегляду. Один із респондентів попросив змінити своє ім'я - прохання було виконано.

7. Візуальне оформлення. Було зроблено фото респондентів у форматі портрету. Дизайн оформлення дописів - у стриманій палітрі. Кожна історія отримала унікальну обкладинку для соцмереж.

Таким чином, створений журналістський сторітелінг поєднав глибину, етичність і професійну якість, охопивши широку й соціально важливу аудиторію без додаткових витрат, але з максимальним залученням творчих зусиль.

Розділ 3: Сторітелінг про ставлення громадян України до дотримання етичних стандартів масмедіа під час російсько- української війни: розробка, реалізація та оцінювання

Етапи створення інформаційного продукту “Сторітелінг про ставлення громадян України до дотримання етичних стандартів масмедіа під час російсько- української війни: розробка, реалізація та оцінювання”

Роботу над творчим проєктом розпочато з формування концепції, що відображає етичні запити воєнного часу: гуманність, виваженість, достовірність. Мета — через особисті свідчення розкрити силу духу, гідність і моральні орієнтири в умовах війни. Результат — добірка з трьох портретних нарисів.

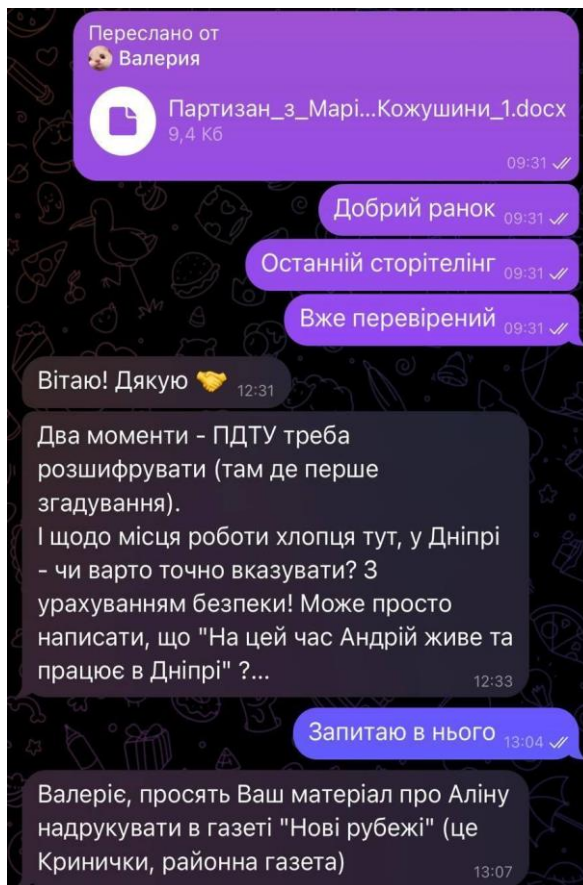
Перший етап полягав у виборі тем та героїв. Залучено трьох респондентів: сапера ДСНС, медсестру, яка втратила нареченого, та юнака-партизана з Маріуполя. Теми були дібрані з урахуванням глибини досвіду та етичної значущості.

На другому етапі встановлено контакт із героями. Через волонтерів і знайомих було домовлено про інтерв'ю, яке проводилося особисто в січні—лютому 2025 року в Дніпрі. Кожен респондент надав усну згоду на участь і запис розмови.

Після збору матеріалів розпочався процес транскрипції, редагування та композиційної побудови текстів. Було збережено живу мову героїв, максимально автентичну лексику та інтонацію. Особливої уваги надано етичній делікатності в подачі болючих тем - втрати, травми, життя в окупації.

У процесі підготовки текстів активно здійснювалась перевірка фактів та дотримання етичних стандартів. Наприклад, у першому фрагменті листування (див. скриншот 1) редакторка звертає увагу на два важливі

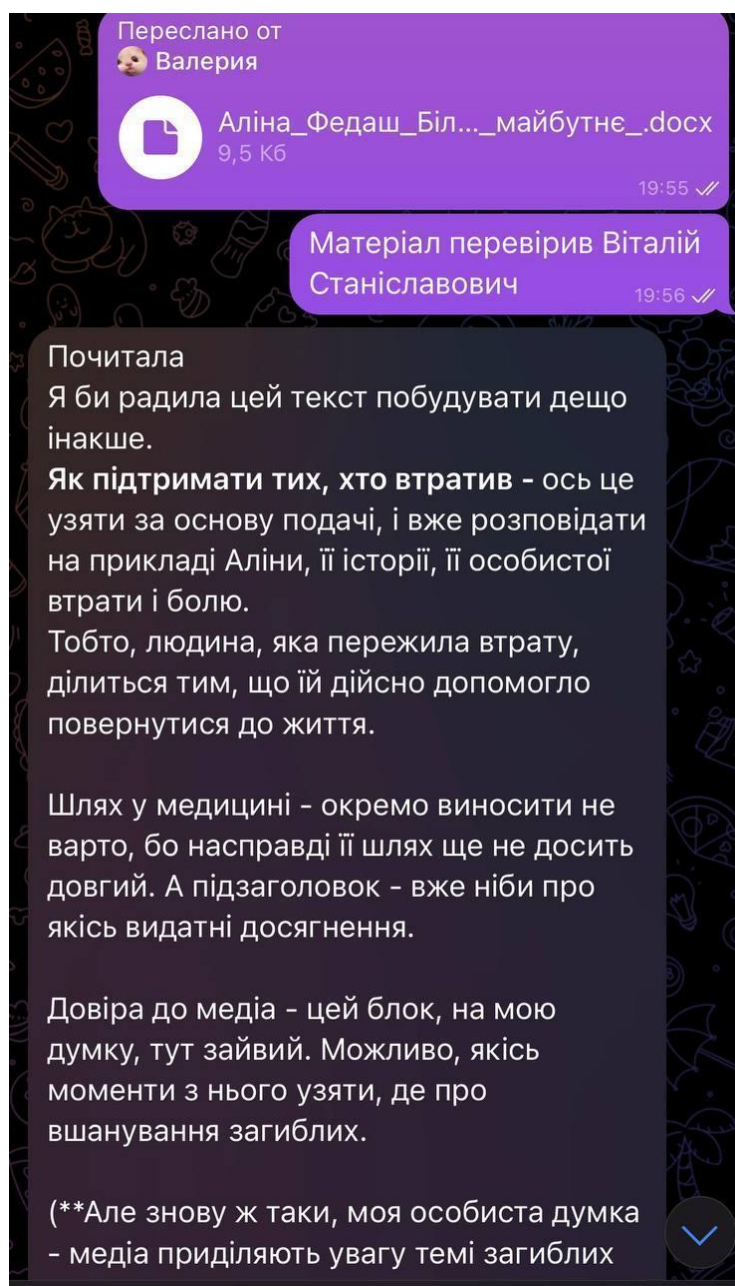
моменти: потребу розшифрування аббревіатури «ПДТУ» (що є першим згадуванням у тексті) та питання щодо доцільності вказування конкретного місця роботи героя в Дніпрі. Це пояснюється міркуваннями безпеки.

Скріншот 1. Узгодження деталей публікації із редактором щодо матеріалу про партизана Андрія Кожушину. Матеріал прийнято без змін.

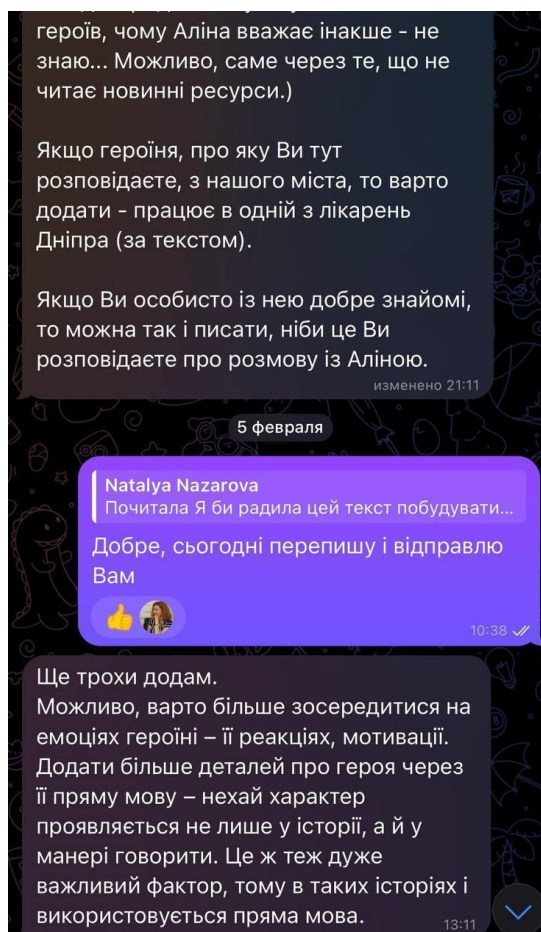
Далі, у тому ж діалозі зазначено, що один із матеріалів - про Аліну Федаш - викликав інтерес у редакції районної газети «Нові рубежі» (сmt. Кринички), яка виявила бажання опублікувати його у друкованій версії. Це свідчить про зворотний зв'язок з боку регіональних медіа та підтверджує якість, емоційність і суспільну значущість тексту. У подальшому листуванні (див. скріншот 2) редакторка запропонувала зробити матеріал глибшим: посилити емоційний аспект, мотивації героїні, додати пряму мову для глибшого занурення — як того вимагає етичний сторітелінг.

До того редактор надає ґрунтовну структурну рекомендацію - змінити фокус із професійної біографії героїні на тему втрати та відновлення. Також відкидається частина, що стосується блоку «Довіра до медіа», як така, що «зайва» - це свідчить про те, що редактор уважно працює зі змістом, аби кожна деталь мала вагу.

Скріншот 2. Обговорення правок до тексту про Аліну Федаш - пропозиції щодо змістовної глибини, передачі емоцій і мотивів героїні

Цей фрагмент листування (див. скрин 2а) ілюструє процес конструктивного зворотного зв'язку, який отримувався під час створення матеріалу. Також було запропоновано уточнити, що вона працює у лікарні, не називаючи установу напряду - це забезпечує баланс між правдивістю та етичною відповідальністю.

Скріншот 2(а). Обговорення правок до тексту про Аліну Федаш - пропозиції щодо змістовної глибини, передачі емоцій і мотивів героїні

Після погодження текстів розпочалося створення візуального супроводу. Фото для онлайн- платформ та газетних версток були обрані з урахуванням емоційної виразності та дотримання приватності героїв.

Поширення інформаційного продукту

Журналістські нариси були опубліковані:

- у друкованому випуску районної газети «Нові рубежі» (№6, 14.02.2025, №10 14.03.2025)
- на сайті Дніпропетровської обласної організації Національної спілки журналістів України (nsju.dp.ua - публікації від 03.02.2025, 06.02.2025, 12.02.2025)
- на сайті “Наше місто” (<https://nashemisto.dp.ua/> - публікації від 14.02.2025, 24.02.2025)
- у друкованому випуску регіональної газети “Подільська зоря” (№21, 22.05.20205)

Кожен матеріал супроводжувався коротким описом і тегами «етика», «війна», «особисті історії».

Критерії оцінювання ефективності

У процесі роботи було визначено такі критерії оцінки ефективності журналістського продукту:

1. **Якість дотримання етичних стандартів** - ретельна перевірка текстів на наявність сенсаційної лексики, надмірної емоційності або втручання в приватний простір.

2. **Охоплення аудиторії** - відстеження кількості переглядів онлайн-матеріалів та залученості у соцмережах.

3. **Професійна реакція** - запити на використання матеріалів у навчальному метою або для аналітичних медійних матеріалів.

4. **Відповідність поставленій меті** - чи сприяв продукт етичному обговоренню в медіасередовищі.

Усі ці критерії були реалізовані у повному обсязі, що підтверджується як кількісними метриками, так і якісними оцінками.

Таблиця 6.

Критерії оцінювання ефективності

Критерій	Завдання	Інструмент / Метод перевірки	Очікуваний результат
----------	----------	------------------------------	----------------------

Вибір тематики	Формування концепції	Самостійна розробка	Тематичний план нарисів
Пошук героїв	Визначення респондентів	Контакти через ГО	3 підтверджених учасники
Інтерв'ю	Збір інформації	Дніпро, січень–лютий	3 аудіозаписи
Обробка	Транскрипція, редагування	Ноутбук, аудіо	3 тексти
Узгодження	Перевірка текстів	Онлайн/усно	Схвалення
Візуалізація	Добір фото, верстка	Canva, Word	Макети для публікації
Публікація	Газета, сайт, соцмережі	Наше місто, nsju.dp.ua	3 матеріали онлайн
Зворотний зв'язок	Комунікація з ЦА	коментарі, листи	Відгуки, репости, запити

Продовження таблиці 6.

Таблиця 7.

Оцінка результативності реалізації проєкту

Критерій	Пояснення / Аргументація	Отриманий результат
Етичність	Усі три тексти попередньо погоджені з героями без жодних зауважень щодо формулювань чи контексту. Автор дотримався етичних норм, включно з обговоренням рівня деталізації та конфіденційності (див. переписку).	Погоджено 3 з 3 без правок від героїв
Охоплення	Матеріали опубліковані на сайті, де зафіксовано такі перегляди: 667, 357 та 226. Загальна кількість - 1250. Коментарі на сайті відключено, що унеможливило ширший публічний фідбек, але аналітика підтверджує читаність.	Загалом 1250 переглядів на сайті
Зворотний зв'язок	Було зафіксовано два конкретних запити: - журналістка з районної газети «Нові рубежі» (Кринички) звернулася з проханням надрукувати один із матеріалів на папері; - тренерка з медіаосвіти порадила адаптувати текст для освітнього тренінгу. Ці звернення свідчать про професійне визнання та цінність продукту для зовнішньої аудиторії.	Цільові запити щодо повторного використання матеріалу
Професійна реакція	Після публікацій було отримано позитивні рецензії від викладача й редакторів. Один із матеріалів було схвалено до публікації в районній газеті, інші - на професійних платформах. Зазначено високий рівень емоційної глибини та роботи зі змістом.	Схвалення редакціями, рекомендації до друку

Перспективи масштабування

Матеріал, реалізований як пілотна серія портретних нарисів, може бути розширений до повноцінного циклу історій у форматі «Голоси гідності». У разі залучення фінансування (наприклад, у рамках грантових ініціатив Українського культурного фонду) можливе масштабування продукту в такі форми:

- створення окремого циклу «Голоси гідності» з історіями волонтерів, ВПО, цивільних
- адаптація до аудіоформату (подкасти)
- використання у тренінгових програмах для медіа
- розширення платформи публікації ("Заборона", "Громадське", IREX, УКФ)

Особистий внесок

Уся робота виконана самостійно: від задуму до реалізації. Самостійно проводила інтерв'ю, займалася транскрипцією, редагуванням, вела комунікацію з редакціями та підготувала макети для публікації

Масштабування, перспективи розвитку та підсумкові висновки щодо реалізації сторітелінгу як інформаційного продукту

Публікація трьох журналістських портретів підтвердила потенціал сторітелінгу з гуманною етичною журналістикою та доцільність масштабування проєкту завдяки позитивним відгукам і охопленню.

По-перше, можливе створення нових матеріалів про волонтерів, ВПО, цивільних, що постраждали від війни. Це дозволить сформувати публіцистичну серію з документальною та архівною цінністю.

По-друге, редакція газети «Наше місто» зацікавлена у продовженні циклу, що відкриває перспективу рубрики або спецпроєкту з етичним фокусом.

По-третє, публікації можуть бути використані в освітніх тренінгах ДООНСЖУ, тож варто розробити методичні коментарі щодо застосування етичних принципів у текстах.

Також доцільним є розширення платформ публікації — серед потенційних майданчиків: всеукраїнські онлайн-медіа («Заборона», «Суспільне», «Громадське») та блоги, що спеціалізуються на воєнних і гуманітарних темах. Додаткової ваги проєкту може надати формат відеоінтерв'ю або подкасту, створеного з дотриманням етичних норм.

У межах серійного виробництва варто розглянути грантову підтримку (УКФ, IREX, Internews тощо), що дасть змогу продовжити роботу та охопити нові регіони, де подібні історії залишаються невисвітленими.

Усі матеріали творчого проєкту — авторські тексти, скриншоти публікацій, листування з редактором ДОО НСЖУ та аналітичні таблиці з реакцією аудиторії — зібрані на окремому компакт-диску, що додається до кваліфікаційної роботи. Носій містить пояснювальну записку і повний пакет журналістських публікацій, доступних для ознайомлення у друкованому чи електронному форматі під час захисту.

Інформаційний продукт : «Сторітелінг про ставлення громадян України до дотримання етичних стандартів масмедіа під час російсько- української війни»

Історія військового Дениса «Чорного»

<https://nsju.dp.ua/geroj- svogo- frontu- istoriya- sapera- denysa- chornogo.html>

<https://nsju.org/novini/geroj- svogo- frontu- istoriya- sapera- denysa- chornogo/>

Герой свого фронту: історія сапера Дениса «Чорного»

Вибір, що змінив усе

До повномасштабного вторгнення Денис «Чорний» (позивний військового) служив у Державній службі з надзвичайних ситуацій у Дніпрі. Там він отримав досвід роботи сапером і знав, як працювати з вибухонебезпечними предметами. Розумів, що ці знання знадобляться на війні і 26 лютого 2022 року вже був у військкоматі.

Наступного дня вирушив на розподіл з Дніпра у Черкаське. Процедура розподілу виявилася хаотичною: досвідченого розміновувача направляли до зенітних військ. Але Денис не погоджувався: «Відправте мене бути сапером, я знаю цю справу, навіщо мені вчитися місяць на зенітні?» Він хотів бути якнайшвидше там, де міг принести найбільшу користь.

Війна і виклики

Уже 3 березня Денис вів колону з дванадцяти машин на Херсон. На Херсонському напрямку провів майже рік, згодом воював у Бахмуті. Брав участь у визволенні Херсона. Після тяжкої травми знову повернувся на фронт. «Я був готовий робити все: і окопи копати, і борщ варити», – згадує Денис, посміхаючись.

Відповідальність і організаторські здібності привели його до нової ролі – начальника пункту автозаправки. Але війна не лише випробовує, а й змінює погляди.

Довіра до медіа

Ще до війни Денис довіряв українським медіа. Та, на жаль, пів року на Херсонському напрямку дещо змінили його ставлення до носіїв інформації.

«Мій колега – водій бензовозу – начитався новин, що ми вже визволяємо Херсон, і вирішив, що можна розслабитися, – розповідає військовий. – Ми їхали заправляти розвідроту, то я навіть навіть думав, що бронік можна не вдягати. А мені кажуть: «Ти що, знущаєшся? Там посадка за 500- 700 метрів, росіяни стоять!». А я – «Так он в новинах же пишуть»... Інформаційний вплив може серйозно змінювати сприйняття ситуації військовими».

На початку повномасштабного вторгнення мотивація у військових була величезною. «Медіа тоді робили правильну пропаганду», – визнає військовослужбовець. Його чотирирічний син надихався патріотичними піснями, Псом Патроном. «Якось кажу йому: «Ти що, батька не поважаєш?». А він мені співає «Батько наш Бандера, Україна мати», – сміється Денис.

Але з часом ставлення до медіа змінилося. На його думку, українські медіа недооцінюють ворога: «Вони сильні, дуже розумні, особливо щодо фортифікаційних споруд. Вони навіть курей вирощували в полі, як би смішно це не звучало. Вони вміють пристосовуватися». Переконаний, чим менше ворог знає про наші досягнення, тим краще.

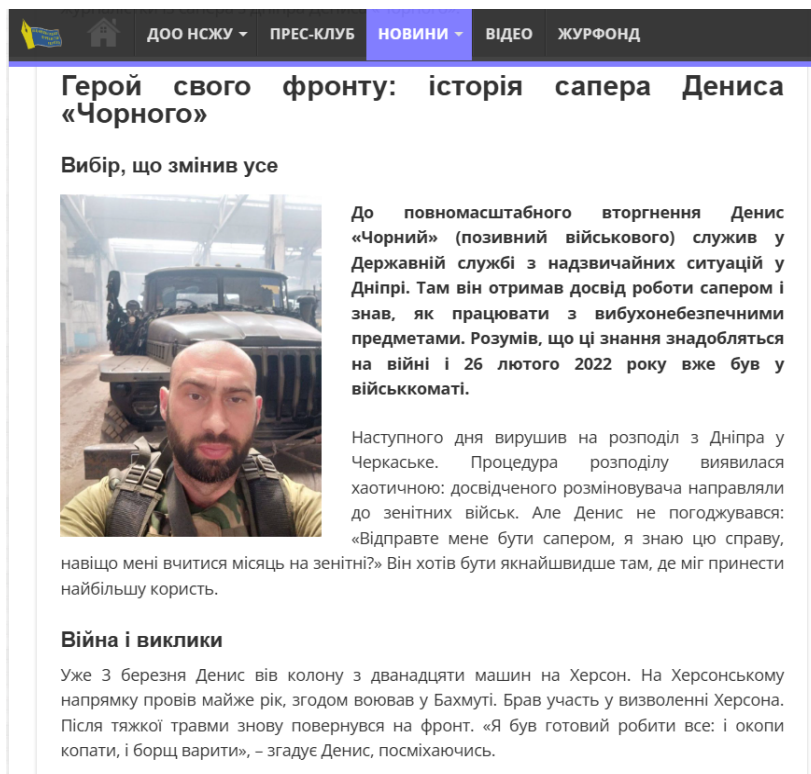
Зараз, зізнається, він практично не читає новини, окрім двох телеграм- каналів – один з яких повідомляє про повітряні тривоги. «Я довіряю лише хлопцям зі своєї бригади. Будь- хто може створити канал і писати те, що йому вигідно. Це потрібно регулювати. А в офіційних

українських медіа багато протиріччя, не знаєш, кому довіряти», – вважає Денис.

Боротьба не лише на полі бою

Як і багато інших військових, Денис отримав ПТСР (посттравматичний стресовий розлад). Перші пів року, каже, було важко: прокидався від будь-яких звуків, був роздратований. Він вирішив пройти реабілітацію самостійно. Виявилось, що державна допомога не така доступна, як про це говорять в новинах: «Треба пройти безліч кабінетів, зібрати купу паперів, і, можливо, з тобою побалакає спеціаліст». Пів року лікування дали результати, але найбільше допомагають діти.

Денис – один із тих, хто не просто пішов на фронт, а свідомо обрав найнебезпечніший шлях. Він бачив війну зсередини, знає її ціну і розуміє, наскільки важлива правдива інформація. Його історія – це не лише про боротьбу із ворогом, а й про боротьбу за правду, яку потрібно відстоювати навіть у тилу.

Скріншот 4. Публікація «Герой свого фронту: історія сапера Дениса «Чорного»» на сайті nsju.dp.ua

Стаття була опублікована на сайті ДОО НСЖУ 3 лютого 2025 року на момент фіксації мав 230 переглядів.

Історія Аліни Федаш

<https://nsju.dp.ua/yak-pidtrymaty-tyh-hto-vtratyv-istoriya-aliny-fedash.html>

Як підтримати тих, хто втратив: історія Аліни Федаш

Аліна Федаш працює операційною медсестрою в багатопрофільній лікарні у Дніпрі. Вона не так давно обрала цей шлях – десь півтора року тому, але вже не уявляє свого життя без цієї справи. Робота в лікарні, зізнається, буває важкою, виснажливою, як фізично, так і морально, але кожен день у медичному закладі доводив, що це того варте.

Саме там, у лікарні, розпочалася їхня історія. Під час нічної зміни Сергія привезли з фронту із пораненням у коліно – куля пошкодила зв'язки та меніск. Шанси на повноцінне відновлення були 50 на 50, та чоловік не втрачав духу. Операція і реабілітація таки допомогли стати на ноги.

«Сергій був дуже добрим і чуйним, і попри усе пережите та побачене на фронті (він був кулеметником снайперського взводу) – не втрачав цих якостей. Сергій наповнював світлом мою душу, – згадує Аліна. – Наші розмови тривали годинами, він знаходив у собі сили і жартувати, і підтримувати мене, навіть тоді, коли сам страждав від болю».

Втрата

Той чорний день Аліна пам'ятає, наче все сталося учора. 30 квітня 2024 року вони повинні були одружитися, натомість вона отримала страшну звістку: Сергій загинув під час важкого бою на Донецькому напрямку, військовий отримав смертельне поранення в голову.

«Ми так довго чекали, коли одружимося, усе було готове, обручки, я вже знала, в якій сукні буду, обрали, де зареєструємо наш шлюб. Я не могла дочекатися, коли нарешті стану дружиною Воїна, мужнього та хороброго. Моє кохання до нього було настільки велике, що не існує слів, які можуть описати це почуття», – з боєм у голосі розповідає дівчина.

Сергій скоро мав приїхати у відпустку, тож Аліна поспішала усе підготувати якнайкраще, її серце тріпотіло від передчуття свята. Вечір, дзвінок від нього – чудовий настрій, вони розмовляли, сміялися... І раптом, коли вона прийшла в душ, її охопила невимовна паніка. Серце забилося швидше, страх прийшов раптово. Вона не могла зрозуміти, що відбувається.

«Я взяла телефон і не побачила дзвінка від нього. Писала, дзвонила, але Сергій не відповідав, – згадує Аліна. – Щось було не так. Почала дзвонити його друзям, до військової частини, але ніде не було відповіді. Тільки потім його побратим сказав, що вони викликані на термінове завдання. Я відчула, що щось сталося...».

Аж на другий день подзвонила його мама: «Аліно, донечко, наш Сергій загинув на завданні...»

«Як загинув?! Мамо, це помилка, не може бути!!!»

Дівчина відмовлялася вірити в почуте. Крик, сльози, страшенний біль, її руки тремтіли. А коли вона знову намагалася набрати номер Сергія, телефон був уже поза мережею. Величезну порожнечу в серці, яка давила все сильніше, здавалося, ніщо вже не зможе заповнити.

«Коли я приїхала на опізнання, до останнього сподівалася, що це помилка. Не міг бути він! Відкрили чорний пакет... я побачила його. Мого Сергія. Його густу бороду, одяг, який я йому подарувала, і так багато крові.

Я кричала, торкалася його обличчя, шукала татуювання на руці. Я не могла повірити, але коли побачила його тату, моє серце розірвалося остаточно. Я не могла стояти, і тільки кричала, плакала. Це був він... і я втратила його, – розповідає Аліна з болем, який неможливо витримати. – Я поховала своє кохання, і це залишило назавжди слід у моєму серці...»

Як підтримати тих, хто втратив

Час не лікує. Їй казали: «Ти молода, ще знайдеш кохання». Але такі слова лише завдавали болю.

«Не варто казати, що все наладиться. Не варто тягнути на прогулянки чи розповідати про свої проблеми. Треба просто бути поруч. Слухати, бути другом, психологом, аби не дати людині відчуття самотності. Дати виплакати біль, дати час», – ділиться дівчина, яка втратила коханого.

Також ця стаття опублікована на сайті газети “Наше місто”

<https://nashemisto.dp.ua/2025/02/14/kokhannia-obirvane-viinoiu-istoriia-medsestry-z-dnipra-iaka-vtratyla-narechenoho-u-den-vesillia/>

Скріншот 5. Публікація «Як підтримати тих, хто втратив: історія Аліни Федаш»

Опублікована версія матеріалу містить емоційно насичений вступ, персональну цитату героїні, опис її викликів, а також історію з фронту, яка розкриває глибину втрати та процес відновлення. Публікація має 667 переглядів - це свідчить про зацікавленість аудиторії попри вимкнені коментарі.

Історія Андрія Кожушини

<https://nsju.dp.ua/partyzan-iz-mariupolya-istoriya-andriya-kozhushyny.html>

Партизан із Маріуполя: історія Андрія Кожушини

Початок вторгнення та життя в окупації

Андрій Кожушина народився та жив у Маріуполі. Про початок повномасштабного вторгнення він дізнався не одразу: “Прокинувся десь о восьмій ранку, нічого не чув, ніяких вибухів ще не було, та пішов на пари. Тільки зі спільного чату одногрупників зрозумів, що почалася повномасштабна війна”.

Невдовзі окупанти дали про себе знати. “Вже о дванадцятій годині дня почав пропадати зв’язок, і я почув, як над моїм будинком летить ворожий літак. Декілька секунд - сильний вибух”.

Андрій прожив в окупації рік, аж до 6 березня 2023 року. У Маріуполі було складно із зв’язком, але вже у квітні 2022 року хлопець почав партизанити. “Передавав інформацію про колаборантів, які хотіли відновлювати свою роботу в Приазовському державному технічному

університеті під російським керівництвом. Передавав дані у “Маріуполь. Спротив”. У мене були всі фотографії та інформація про цих людей. Це тривало з квітня по жовтень 2022 року”.

Крім того, Андрій фіксував пересування російських військових: “Знімав, як пересувається техніка, де вона базується, фотографії ППО. Коли виїжджав, також сфотографував аеродром, з якого росіяни випускають БпЛА та ракети”.

Переслідування окупантами

Його діяльність не залишилася непоміченою: “Почалося переслідування мене як потенційного злочинця для росіян. Після того, як я виїхав, мене внесли до списку, як терориста й екстреміста. Я навіть побачив себе на головному сайті ФСБ”.

Одного разу хлопця ледь не викрили: “Був у центрі міста, фотографував ППО, і до мене підійшов російський військовий, почав задавати питання, вимагати показати телефон і галерею”. Однак Андрій завчасно подбав про безпеку: “У мене були окремі теки фотографій. Одна - з особистими фото, друга - захищена - з військовою технікою. Мені пощастило, той військовий нічого не знайшов”.

Втеча до України

Дорога на підконтрольну територію була важкою. “Виїжджав із Маріуполя через росію в Білорусь. В Білорусі мене зустріли по- українськи, - з посмішкою згадує хлопець. – Було неочікувано побачити зустрічаючих із українськими прапорами, почути українські пісні, скуштувати нашу національну їжу. Це мене дуже порадувало”.

Далі довелося йти півтора кілометри пішки: “Через КПП Мокрани - Доманово ми проходили цей коридор через мінні поля. Йшли дуже обережно”.

Проблеми зі зв'язком та медіа

Підтримувати зв'язок із друзями в окупації складно: “Там ще не полагодили вишки, все ще 3G, важко спілкуватися. Доступ до українських новин у Маріуполі зараз неможливий, навіть через VPN. Окупанти глушать абсолютно все, аби жителі міста не могли дізнатися альтернативну інформацію”.

В окупації Андрій слухав українські новини через спецзв'язок, але вже у квітні його заглушили. “Приблизно 2- 3 місяці я був в інформаційному вакуумі, - згадує маріуполець. – Пропаганда у росіян добре поставлена. В газетах дуже гарно писали про “перемоги” на фронті. Багато знайомих у Маріуполі цьому повірили. Деякі навіть почали працювати на окупантів”.

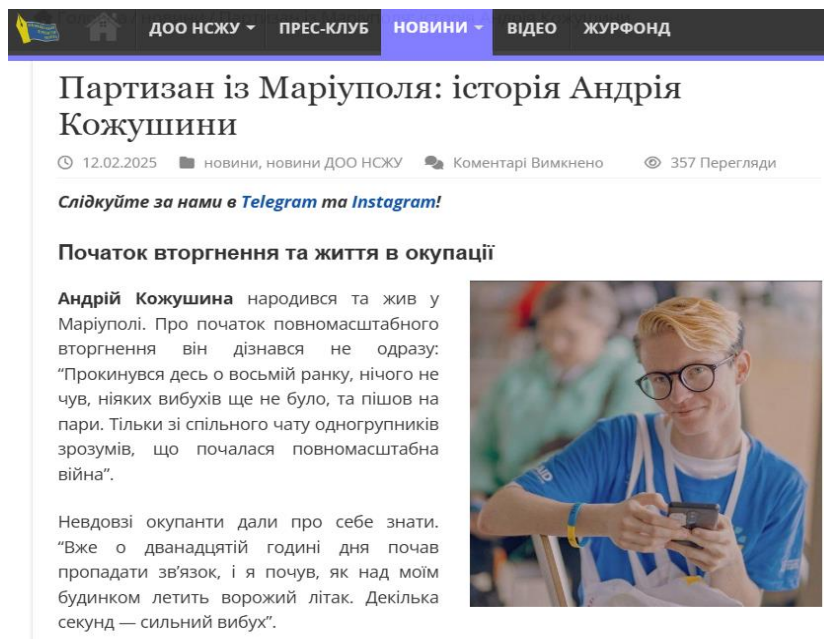
Зараз Андрій активно слідкує за новинами: “Читаю багато телеграм-каналів, дивлюся “Єдиний телемарафон”. Довіра до нашого медіа є, але читаю й закордонні видання. Усе треба перевіряти, бо фейків багато”.

На цей час Андрій живе в Дніпрі та працює в Приазовському державному технічному університеті (ПДТУ) секретарем приймальної комісії. “Як тільки Маріуполь звільнять, я одразу повернуся додому”, - запевняє він.

Пам'ять про героїв

Історія Андрія Кожушини - одна з тисяч історій спротиву українців в окупації. Не лише партизани, але й кожен громадянин, який передавав інформацію, ризикував життям заради правди та боротьби за Україну. Це приклад сміливості, незламності та віри в перемогу. І хоча боротьба ще триває, Маріуполь обов'язково стане вільним. А разом із ним додому повернуться ті, хто мріє про його відродження.

Також ця стаття була опублікована на сайті газети “Наше місто” за адресою: <https://nashemisto.dp.ua/2025/02/24/fotohrafuvav-tekhniku-okupantiv-ryzykuiuchy-zhyttiam-istoriia-partyzana-z-mariupolia-iakiy-pochav-nove-zhyttia-u-dnipri/>

Скріншот 7. Публікація «Партизан з Маріуполя: історія Андрія Кожушини» на сайті nsju.dp.ua

Сам матеріал було опубліковано на сайті НСЖУ 12.02.2025 року й станом на момент фіксації мав 357 переглядів. Коментарі до публікації вимкнені, але саме розміщення на офіційному ресурсі і перегляд з боку редакції свідчать про схвалення змісту.

НОВИНИ ДНІПРА ВЛАДА ВІЙНА ТЕМА ДНЯ АФІША УНІКАЛЬНИЙ ДНІПРО ПРО НАС

🏠 / Новини Дніпра / Кохання, обірване війною: історія медсестри з Дніпра, яка втратила нареченого у день весілля

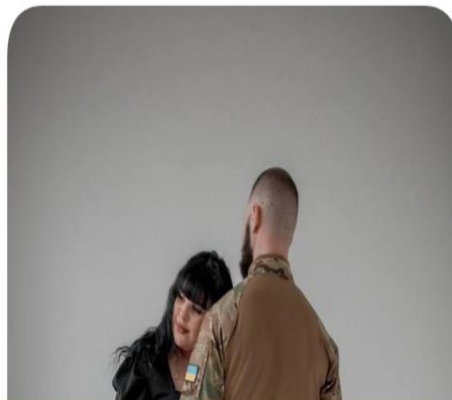
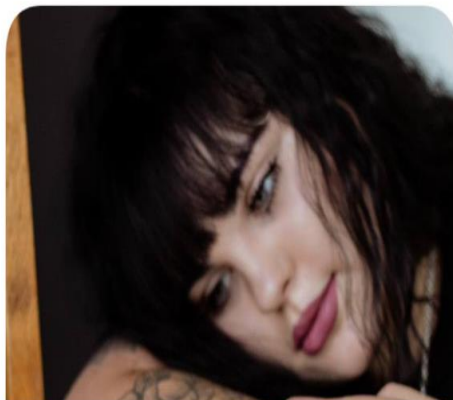
ЕКСКЛЮЗИВ

Кохання, обірване війною: історія медсестри з Дніпра, яка втратила нареченого у день весілля

Редакція "Наше місто"

14.02.2025 12:00

Скріншот 6. Публікація «Кохання, обірване війною» на сайті «Наше місто»

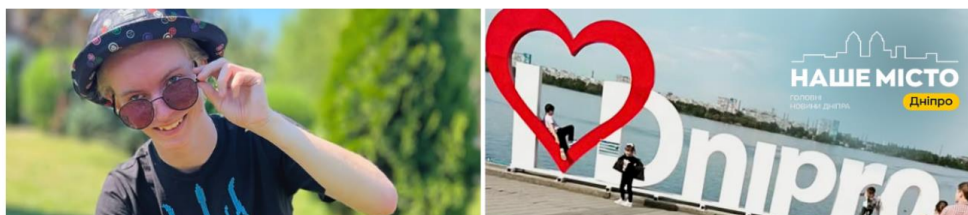

🏠 / Новини Дніпра / Фотографував техніку окупантів, ризикуючи життям: історія партизана з Маріуполя, який почав нове життя у Дніпрі

ЕКСКЛЮЗИВ **Фотографував техніку окупантів, ризикуючи життям: історія партизана з Маріуполя, який почав нове життя у Дніпрі**

Редакція "Наше місто"
24.02.2025 20:30

Скріншот 8. Матеріал про Андрія на сайті «Наше місто», де його історія подана у форматі розширеного нарису

Етичні виклики з якими я зіткнулася під час написання нарисів.

Під час реалізації проєкту мені довелося неодноразово ухвалювати рішення, що виходили за межі формальних журналістських стандартів. Кожна історія — це не просто текст, а жива розмова з людиною, яка має власну травму, власний досвід і право бути почутою з повагою.

Так, під час роботи над матеріалом про Аліну Федаш виникло питання: як розповісти про її втрату так, щоб не знецінити біль, але водночас не зробити історію надмірно емоційною чи спекулятивною? Я вирішила акцентувати не на обставинах загибелі її нареченого, а на тому, як

Аліна переосмислила цю подію й віднайшла сили продовжити своє життя. Такий підхід дозволив зберегти баланс між емоційністю й гідністю.

Не менш складним було інтерв'ю з військовослужбовцем, сапером Денисом. Ми довго обговорювали, чи варто згадувати назву частини, де він служив, або описувати конкретні операції. Зрештою я вирішила уникнути деталей, які могли б становити ризик — і це було етичне рішення. Також за день до публікації сторітелінгу, Денис попросив прибрати його прізвище і ми разом вирішили замінити прізвище на позивний “Чорний”. Я дотримувалась принципу «не нашкодь» — як у плані фізичної безпеки героя, так і його емоційного стану.

Деякі епізоди я свідомо не включала до публікації, хоча вони могли б зробити текст "драматичним". Наприклад, у розповіді Андрія, колишнього партизана з Маріуполя, були подробиці, що стосувалися його підпільної діяльності під час окупації. Але ми разом вирішили ці фрагменти вилучити. Це було етичне рішення — не для посилення сюжету, а заради безпеки тих, хто залишився в окупації. Водночас я намагалась не втратити атмосферу ризику та відваги, яку він передав під час бесіди.

Одним з найскладніших моментів у процесі створення проєкту виявилось збереження справжньої емоційності персонажів. Кожен з них пережив неймовірні випробування – втрату найдорожчих людей, окупацію, участь у боях. Отже, було принципово важливим не лише достовірно відтворити їхню мову, але й обережно поставитися до глибини їхніх переживань, щоб випадково не завдати їм повторної психологічної шкоди.

Тематична увага до етичного виміру досвіду героїв — їхнє ставлення до медіа, реакції на журналістів, що викликає обурення або ж навпаки, довіру — дозволила втримати аналітичну глибину та уникнути зайвих емоцій. Усі цитати ретельно добирались і погоджувались з респондентами. Це стало запорукою того, що продукт не лише викликає співпереживання, але й формує запит на етичну журналістику серед читачів.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що всі поставлені цілі реалізовано: зміст, етичність, емоційність і суспільна значущість матеріалів забезпечили створення якісного журналістського продукту. Проєкт став внеском у дискусію про роль медіа під час війни та важливим особисто — як спроба зберегти людські голоси і розповісти історії тих, хто сам цього зробити не зміг.

ВИСНОВКИ

1. У першому розділі було здійснено огляд наукових положень, які стосуються дотримання етичних стандартів у журналістиці під час збройного конфлікту. Теоретичною основою творчого проєкту стали концепції гуманістичної журналістики, етики комунікації в умовах травматичного досвіду та сторітелінгу як інструменту формування колективної пам'яті. Актуальність теми визначається необхідністю фіксації особистих історій війни через етичну медіаоптику в умовах, коли фактично вся країна перебуває в стані інформаційної та фізичної небезпеки. Авторська концепція полягала в об'єднанні портретного жанру з глибинним інтерв'ю, аби створити емоційно щиру, проте збалансовану подачу історій. Новизна проєкту виявилася в інтеграції проблематики журналістської етики в саму структуру сторітелінгу — без спрощення змісту, з акцентом на гідність респондентів та делікатність викладу, що адаптовано до цифрових платформ та побудовано на реальних історіях з візуальним супроводом.

2. У другому розділі визначено цільову аудиторію інформаційного продукту: це громадяни України, молодь, медійна спільнота та представники освітнього середовища, яким важливо осмислювати війну через особисті історії з етичним фокусом. Комунікативні канали охоплювали як друковану пресу (газета “Нові рубежі”, газета “Подільська зоря”), так і цифрові платформи (сайт НСЖУ, сайт “Наше місто”), що дозволило охопити як регіональні, так і загальнонаціональні цільові групи. Для реалізації проєкту були використані особисті ресурси: технічні засоби для запису інтерв'ю; ноутбук для набору та редагування текстів; власний час на підготовку, узгодження та публікацію матеріалів. Проєкт реалізовано без залучення стороннього

фінансування, що демонструє можливість створення значущого контенту за умов обмежених ресурсів.

3. Третій розділ присвячений детальному опису етапів створення інформаційного продукту - від формування тематики та пошуку героїв до редагування, візуального оформлення й публікації. Особистий внесок охоплював усі етапи: проведення інтерв'ю, стилістичну адаптацію текстів, етичне редагування, верстку, комунікацію з редакцією та аналіз зворотного зв'язку. Особливу увагу приділено етичним викликам, що виникали під час роботи: збереженню балансу між емоційністю та гідністю героїв, забезпеченню їхньої безпеки шляхом уникнення розголошення чутливих деталей, а також погодженню фінальних текстів з респондентами. Проєкт досяг поставлених цілей: отримав високий рівень залучення аудиторії, позитивні оцінки від журналістської спільноти, а також продемонстрував потенціал для подальшого масштабування й використання в освітніх контекстах.

4. Інформаційний продукт подано у формі добірки портретних сторітелінгів, що були опубліковані як у друкованому ЗМІ, так і на онлайн-платформах. Його структура включає три повноцінні наративи, побудовані на глибинному інтерв'ю, із збереженням голосу респондентів та ретельним дотриманням етичних норм. Зміст текстів репрезентує життєвий досвід громадян України в умовах війни, водночас формуючи простір для рефлексії над роллю журналістики в кризових ситуаціях. Суспільна значущість проєкту полягає у тому, що він не лише документує воєнну реальність, а й встановлює стандарт якісного, емпатійного, відповідального медійного підходу, здатного підтримувати інформаційну гігієну та зберігати гідність людини в публічному дискурсі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Винник-Остапишин В. Професійна мораль і моральність сучасного журналіста. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Філософія*. 2016. Вип. 20. С. 108-114.
2. Візниця Ю. Особливості поширення медійної інформації під час дії норм правового режиму воєнного стану. *Grail of science*. 2023. № 24. С. 411-415. URL: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.17.02.2023.075> (дата звернення: 09.05.2025).
3. Владимиров В. М. Проблеми розуміння й інтерпретації в соціальній комунікації. К. : Видавничополіграфічний центр "Київський університет". 2014. 623 с.
4. Возна Л. Сторітеллінг: актуальність, приклади, правила написання. *Textum*. 2024. URL: <https://textum.com.ua/blog/storitelling-aktualnist-prykklady-pravyyla-napysannya/> (дата звернення: 09.05.2025).
5. Детектор медіа. URL: <https://detector.media> (дата звернення: 09.05.2025).
6. Іванов В. Ф. Журналістська етика і стандарти діяльності журналіста. *Інформаційне суспільство*. 2008. Вип. 8, лип. - груд. С. 12–13.
7. Дуцик Д. Етики багато не буває: Що відбувається із викладанням журналістської етики в українських університетах? *Центр журналістської етики*. 2023. URL: <https://cje.org.ua/news/etyky-bahato-ne-buvaie> (дата звернення: 13.03.2025).
8. Васіна О. Журналістські стандарти під час війни: актуальні як ніколи чи не відповідають дійсності *Osvita.Nakypilo*. 2023. URL: <https://osvita.nakypilo.ua/zhurnalistski-standarty-pid-chas-viyny/> (дата звернення: 13.03.2025).

9. Журналістика в умовах конфлікту: передовий досвід та рекомендації: посібник рекомендацій для працівників ЗМІ. Київ. Компанія ВАІТЕ. 2016. С. 46–53

10. Комісія з журналістської етики. Роль професійних журналістів і блогерів під час війни. *Укрінформ*. 2023. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3716082-rol-profesijnih-zurnalistiv-i-blogeriv-pid-cas-vijni.html> (дата звернення: 09.05.2025).

11. Крайня В. «Бути етичним означає бути захищеним». Чому під час війни саморегуляція і стандарти зберігають журналістів і журналістику. *Детектор медіа*. 2024. URL: <https://detector.media/community/article/223674/> (дата звернення: 09.05.2025).

12. Криворучко С. В. Професійна етика журналіста на сучасному етапі розвитку демократії в Україні: автореф. дис. канд. філол. наук. Київ. 2003. 20 с.

13. Кузнєцова О. Д. Журналістська етика та етикет: монографія. Львів. 1998. С. 305–310.

14. Крайня В. КМІС: українським медіа довіряють 27% респондентів, не довіряють 42%. *Detector.media*. 2025. URL: <https://detector.media/infospace/article/236875/2025-01-09-kmis-ukrainskym-media-doviryayut-27-responentiv-ne-doviryayut-42/> (дата звернення: 18.05.2025).

15. Лозинський А. Журналістська етика в Україні чи брак її. *Українське слово*. 2019. 13 с.

16. Марченко В.В. Журналістська етика : особливості регулювання професійної діяльності та ключові проблеми. *Політ. Сучасні проблеми науки : тези доповідей XXI Міжнародної науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених*, м. Київ, 2021. С. 313-317 URL: <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/50058> (дата звернення: 09.05.2025).

17. Маруховський О. О. Етичні аспекти політичної журналістики як професійної діяльності. Харків : ХНТУСГ імені Петра Василенка, 2021. С. 4–6. URL: <http://dspace.khntusg.com.ua/bitstream/123456789/15663/1/3.pdf> (дата звернення: 01.04.2025).

18. Миролубенко Г. А. Інформаційна етика в просторі сучасних комунікативних процесів (філософсько-етичний аналіз): автореф. дис. ... канд. філос. наук: 09.00.07 – етика / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2011. — 16 с.

19. Мунтян І. В., Мільчева В. В., Донець Л. Я. Сторітелінг як інструмент просування бренду. *Проблеми сучасних трансформацій*. Серія: економіка та управління. 2023. № 10. С. 75–78. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-10-04-03> (дата звернення: 18.05.2025).

20. Остапа С. Не варто списувати на війну порушення норм журналістської етики. *Детектор медіа*. 2022. URL: <https://detector.media/blogs/article/198957/> (дата звернення: 09.05.2025).

21. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII : станом на 08.02.2025. С. 1-8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 09.05.2025).

22. Перебенесюка В. Війна в Україні порушує перед редакціями етичні питання. Ethical Journalism Network. *Ethical Journalism Network*. URL: <https://ethicaljournalismnetwork.org/ukraine-war-raises-ethical-questions-for-newsrooms-ukrainian> (дата звернення: 18.05.2025).

23. Пушкарьова С. Life in a smartphone: how Ukrainians used media and social networks in 2024 - USAID/Internews survey. *InfoLightUA*. 2024. URL: <https://infolight.in.ua/en/2024/12/01/life-in-a-smartphone-how-ukrainians-used-media-and-social-networks-in-2024-usaid-internews-survey/> (дата звернення: 18.05.2025).

24. Чубур В., Деменко Д. Роль засобів масової інформації у формуванні громадської думки : Матеріали науково-теоретичної конференції викладачів, аспірантів, співробітників та студентів гуманітарного факультету, м. Суми, 18-29 квітня 2005 р. Суми : СумДУ, 2005. Ч. 2. 207 с. С. 122–123. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/19657> (дата звернення: 09.05.2025).

25. Сафроньєва Г. М. Журналістська етика в Україні: оціномодальний аспект. Наук. записки Ін-ту журналістики. 2013. Т. 53. С. 382.

26. Савчук Т. Фейкові новини поширюються значно швидше, ніж правдиві (дослідження). *Радіо Свобода*. 2018. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/29089049.html> (дата звернення: 18.05.2025).

27. Сорока Ю. Журналісти на війні. Документальні дослідження, хронікальний літопис, аналітика. Київ. Фоліо. 2022. с. 448.

28. Сиваківський Я. Журналістські стандарти в умовах війни: позиція громадянина чи об'єктивний професіоналізм. *Вісник Львівського університету*. Серія: Журналістика. 2019. Вип. 45. С. 2–3. URL: <https://doi.org/10.30970/vjo.2019.45.9988> (дата звернення: 09.05.2025).

29. Семенюта І. Журналістська етика під час війни. Як показати реальність у рамках стандартів. *Детектор медіа*. 2023. URL: <https://detector.media/infospace/article/215507/2023-08-14-zhurnalistyska-etyka-pid-chas-viyny-yak-pokazaty-realnist-u-ramkakh-standartiv/> (дата звернення: 18.05.2025).

30. Трапезнікова Д. Дослідження USAID-Internews 2024 про медіаспоживання українців. *Медіамейкер*. 2024. URL: <https://mediamaker.me/usaaid-internews-2024-mediaspozhyvannya-ukraincziv-12518/> (дата звернення: 18.05.2025).

31. Тихоненко І. Еволюція міжнародно-правових основ діяльності засобів масової інформації у війнах і збройних конфліктах. *Acta de historia*

& *politica: saeculum XXI*. 2024. № 07. С. 76–84. URL: <https://doi.org/10.26693/ahpsxxi2024.07.076> (дата звернення: 09.05.2025).

32. Телец Ю. Аналітичний сторітелінг: як зробити статистику зрозумілою для клієнта. *WebPromoExperts*. 2023. URL: <https://webpromoexperts.net/ua/blog/analitichniy-storiteling-yak-zrobiti-statistiku-zrozumiloyu-dlya-kliienta/> (дата звернення: 18.05.2025).

33. Трапезнікова Д. Дослідження USAID-Internews 2024 про медіаспоживання українців. *Медіамейкер*. 2024. URL: <https://mediamaker.me/usaids-internews-2024-mediaspozhyvannya-ukraincziv-12518/> (дата звернення: 18.05.2025).

34. Троян В. Опитування: Українці все менше довіряють медіа і споживають більше Telegram- і YouTube-канали. *Інститут масової інформації*. 2025. URL: <https://imi.org.ua/news/opytuvannya-ukrayintsi-vse-menshe-doviryayut-media-i-spozhyvayut-bilshe-telegram-i-youtube-kanaly-i65953> (дата звернення: 18.05.2025).

35. Ширченко Я. І. Журналістська етика: проблеми і концепції (світовий та вітчизняний досвід). Київ. 2009. С. 120–125.

36. Щодо реалізації єдиної інформаційної політики в умовах воєнного стану: Рішення РНБО від 18.03.2022. С. 120-135. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0004525-22#Text> (дата звернення: 09.05.2025).

37. Школа Бізнесу Нова Пошта. Сторітелінг – як потужний інструмент просування для бізнесу. *Школа бізнесу*. 2024. URL: <https://online.novaposhta.education/blog/storiteling-yak-potuzhnij-instrument-prosuvannya-dlya-biznesu> (дата звернення: 18.05.2025).

38. Чорна О. Кількість українців з високим індексом медіаграмотності знизилася за другий рік війни, – дослідження «Детектора медіа». *Детектор медіа*. 2024. URL: <https://ms.detector.media/proekti-go-detektor-media/post/34730/2024-04-22-kilkist-ukraintsiv-z-vysokym-indeksom>

mediagramotnosti-znyzylasya-za-drugyy-rik-viyny-doslidzhennya-detektora-media/ (дата звернення: 18.05.2025).

39. Медіаграмотність як нова звичка українців на найбільшому медіаекрані Європи. *Детектор media*. 2025. URL: <https://detector.media/infospace/article/237911/2025-02-05-mediagramotnist-yak-nova-zvyчка-ukraintsiv-na-naybilshomu-mediaekrani-ievropy/> (дата звернення: 18.05.2025).

40. Journalism in times of war: challenges and opportunities in the digital age / G. Iuksele et al. *Revista amazonia investiga*. 2024. Vol. 13, no. 76. P. 356–364. URL: <https://doi.org/10.34069/ai/2024.76.04.29> (date of access: 09.05.2025).

41. Levytska M. K. Artistic resistance and media- activism: ukrainian art practice in the warfare conditions of the 2022–2023. *The functioning of culture and art during the war*. 2024. P. 144–158. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-418-4-7> (date of access: 09.05.2025).

42. The influence of regional online media on public opinion formation under martial law in Ukraine / O. Mitchuk et al. *Salud, ciencia y tecnología - serie de conferencias*. 2024. Vol. 3. URL: <https://doi.org/10.56294/sctconf2024.1384> (date of access: 18.05.2025).

43. Ulybin V. Ethical aspects of a journalist's work under the conditions of martial state. *Integrated communications*. 2023. Vol. 15, no. 1. P. 95–103. URL: <https://doi.org/10.28925/2524-2644.2023.1512> (date of access: 09.05.2025).

44. Vasilenko M. Журналістське розслідування в умовах воєнного стану. Межі аналітики. *Communications and communicative technologies*. 2023. № 23. С. 136–143. URL: <https://doi.org/10.15421/292319> (дата звернення: 09.05.2025).

ДОДАТКИ

Додаток А

6 14 березня 2025 року <https://novi-rubezhi.com.ua/> «НОВІ РУБЕЖІ»

◆ Незламність

ПАРТИЗАН ІЗ МАРІУПОЛЯ: історія Андрія Кожушини

ПОЧАТОК ВТОРГНЕННЯ ТА ЖИТТЯ В ОКУПАЦІЇ
Андрій Кожушина народився та жив у Маріуполі. Про початок повномасштабного вторгнення він дізнався не одразу: "Проникнувши десь о восьмій ранку, нічого не чув, ніяких вибухів ще не було, та пішов на пари. Тільки зі спільного чату однокласників зрозумів, що почалася повномасштабна війна".

Недовзі окупанти дали про себе знати: "Вже о дванадцятій годині дня почав пропадати зв'язок, і я почув, як над моїм будинком летить ворожий літак. Деякіма секунди — сильний вибух".

Андрій прожив в окупації рік, аж до 6 березня 2023 року. У Маріуполі було складно із зв'язком, але вже у квітні 2022 року хлопець почав партизанити. "Передавав інформацію про колаборантів, які хотіли відновити свою роботу в Приазовському державному технічному університеті під російським керівництвом. Передавав дані у "Маріуполь. Спорт". У мене були всі фотографії та інформація про цих людей. Це тривало з квітня по жовтень 2022 року".

Крім того, Андрій фіксував пересування російських військових: "Знімав, як пересується техніка, де вона базується, фотографував ППО. Коли вибухав, також сфотографував аеродром, з якого російські випускають БпЛА та ракети".

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ОКУПАНТАМИ
Його діяльність не залишилася непоміченою: "Почалося переслідування мене як потенційного злочинця для росіян. Після того, як я вийшов, мене внесли до списку, як терориста й екстреміста. Я навіть побачив себе на головному сайті ФСБ".

Одного разу хлопець ледь не викрикнув: "Був у центрі міста, фотографував ППО, і до мене підійшов російський військовий, почав задавати питання, вимагати показати телефон і галерею". Однак Андрій за часом подбав про безпеку: "У мене були окремі тексти фотографій. Одна — з особистини фото, друга — захована — з військовою технікою. Мені пощастило, той військовий нічого не знайшов".

ВТЕЧА ДО УКРАЇНИ
Дорога на підконтрольну територію була важкою. "Вийждив із Маріуполя через росію в Білорусь. В Білорусі мене зустріли по-українськи, — з посмішкою згадав хлопець. — Було неочікувано побачити зустрічаючих із українськими прапорами, почути українські пісні, скуштувати нашу національну їжу. Це мене дуже порадувало".

Далі довелося йти півтора кілометри пішки: "Через КПП Мокрани — Доманово ми проходили йти коридор через мінні поля. Йшли дуже обережно".

ПРОБЛЕМИ З ЗВ'ЯЗКОМ ТА МЕДІА
Підтримувати зв'язок із друзями в окупації складно: "Там ще не погодилися

ступ до українських новин у Маріуполі заради неможливості, навіть через VPN. Окупанти глушать абсолютно все, аби жителі міста не могли дізнатися альтернативну інформацію".

◆ Спортивна орбіта

ВІДБУЛИСЯ ЗОНАЛЬНІ ЗМАГАННЯ З ВОЛЕЙБОЛУ СЕРЕД ЧОЛОВІКІВ

Піфінальні зональні змагання з волейболу відбулися 8 березня у спортзалі Криничанського ліцею №1. Меморіат на кубок ГО ДТО ВФСТ «Колос» під девізом «Уважати до Перемог Україні!» «Ігри мужиків» традиційно проводяться серед чоловічих збірних команд сільських, селищних та міських територіальних громад.

У турнірі взяли участь 5 команд: Савтовасилівської сільської громади; Лозуватської сільської громади; Криничанської селищної громади; П'ятихатської міської громади; Новописької сільської громади.

Учасників змагань та абсолютних триумфаторів Криничанської селищної громади Юрія Балюка, який відзначив особливу роль спорту у формуванні українського бойового духу та єдності.

За підсумками турніру до фінальної частини чемпіонату вийшли команди Криничанської та П'ятихатської громад. Як повідомив голова ГО ДТО ВФСТ «Колос» Микола Берест, саме вони зустрінуться у фінальних змаганнях із командами з Петриківки, Богданівки, Марганцівки, Слобожанського та Розмарова і виборочатимуть звання найсильнішої команди Дніпропетровської області з волейболу.

Вітаємо!

12 БЕРЕЗНЯ
Щиро вітаємо з Днем народження
Аліну Володимирівну ПЕРЕГІНЕЦЬ

Хай не життєвій додай нуд
Росте зерно
Достатку і добра,
Щоб ви були здорові і щасливі,
Щоб доля тільки
світлю була.

Дирекція СТОВ «Карат Плюс»

13 БЕРЕЗНЯ
Щиро вітаємо з Днем народження
Олексія Петровича СІКА

Нехай вам Бог зішле здоров'я й сили,
Весело дарує молодості цвіт.
Щоб ви добре
на цій землі творили
З любов'ю в серці
ще багато літ.

Дирекція ТОВ «АФ «Вікторія»

17 БЕРЕЗНЯ
Сердечно вітаємо з Днем народження
Юрія Вікторовича МАЙБОРОДУ

Хай пісні всі милосердні
Для вас лунають
І щоб і знов,
Хай будуть в серці незламні
Добро, надія,
Віра і любов.

Дирекція ФГ «Білоусівка»

Скан 1. Друкований варіант історії про Андрія Кожушину в газеті "Нові рубезі"

6 14 лютого 2025 року

<https://novi-rubezhi.com.ua/> «НОВІ РУБЕЖІ»

МОЗАІКА

Україна та Європейський інвестиційний банк уклали угоду на 16,5 мільярдів євро на відновлення критичної інфраструктури та впровадження енергоефективності.

За інформацією Міністерства оборони, понад 8300 громадян стали кандидатами до лав Сил оборони через центри рекрутингу української армії.

Від початку року 616 українців отримали кредити на житло на понад мільярд гривень. А якщо додати програми доступної житлової «Осели вже 15456 родин отримали кредити на власне житло».

За час повномасштабної війни ворог пошкодив 1982 об'єкти інфраструктури та ще 301 з них зруйновано повністю.

У Міністерстві оборони Південної Кореї заявили, що Північна Корея передала Росії 200 одиниць дальнобійної артилерії, і, ймовірно, відправити більше військ і зброї на підтримку війни Москви проти України.

В Україні видатки на освіту торік становили 348,4 млрд грн. Із них видатки Держбюджету 172 млрд грн.

видатки Держбюджету 172 млрд грн.

У січні 2025 продаж автороботів та мікроавтобусів вітчизняного виробництва збільшився на 37% до 233 одиниць порівняно з січнем минулого року. Частка нової техніки — 64%.

Литва збрала майже 900 тисяч євро на дронів для України.

З 10 лютого в Державному аграрному реєстрі для суб'єктів господарювання буде доступний новий електронний сервіс запису на засідання про застосування засобів захисту рослин в межах запуску першого етапу «Б-Бродячий».

За інформацією уповноваженого із захисту державної мови Тараса Кременя, кількість каналів, що транслюють загальнонаціональний телемарафон «Єдине новина», зменшилась майже вдвічі — з 11 до 6.

Вже понад 2000 українських захисників та захисниць отримали статус учасників бойових дій (УБД) автоматично через «Дію». Після надання статусу захисники можуть легко отримати витяг з ЄДРВВ у будь-якому ЦНАПі за кілька хвилин через сервіс «Єдине вікно», що підтверджує надання статусу та дає право на пільги.

(За матеріалами ЗМІ)

♦ Майбутнє має бути!

ЯК ПІДТРИМАТИ ТИХ, ХТО ВТРАТИВ: історія Аліни Федаш

Аліна Федаш працює операційною медсестрою в багатопрофільній лікарні у Дніпрі. Вона не так давно обрала цей шлях — десь півтора року тому, але вже не уявляє свого життя без цієї справи. Робота в лікарні, зізнання, бувало важко, виснажливо, як фізично, так і морально, але кожен день у медичному закладі доводить, що це того варте.

Саме там, у лікарні, розпочалася історія. Під час нічної зміни Сергій привіз її з фронту із пораненням у коліно — куля пошкодила зв'язки та м'язи. Шанси на повноцінне відновлення були 50 на 50, та чоловік не втрачав духу. Операція і реабілітація такі довголітні справи на ній.

«Сергій був дуже добрим і чуйним, і порице пережити та побачити на фронті (він був кулеметником снайперського взводу) — не втрачав цих якостей. Сергій навчив мене сапсом мого дитини, — згадує Аліна. — Наші розмови тривали годину за годину».

Світлом мого дитини, — згадує Аліна. — Наші розмови тривали годинами, він знаходив у собі сили і жертовність, і підтримувати мене, навіть тоді, коли сам страждав від болю».

ВТРАТА
Той чорний день Аліна пам'ятає, наче все сталося учора. 30 квітня 2024 року вони повинні були одружитися, натомість вона отримала страшну звістку: Сергій загинув під час важкого бою на Донецькому напрямку, військовий отримав смертельне поранення в голову.

«Ми так довго чекали, коли одружимося, усе було готово, обручки, я вже знала, в якій сукні буду, обрали, де заведемо наш шлюб. Я не могла дочекатися, коли нарешті стану дружиною Воїна, мучилого та хороброго. Моє кохання до нього було настільки великим, що не існує слів, які можуть описати це почуття», — з болем у голосі розповідає дівчина.

Сергій скоро мав приїхати у відпустку, тож Аліна поспішала усе підготувати якнайкраще, її серце тріпотіло від передчуття счастя. Вечір, дзвінок від нього — чудовий настрій, вони розмовляли, сміялися... І раптом, коли вона прийшла в душ, її охопила невимовна ганіка. Серце забилося швидше, страх приїхав раптово. Вона не могла зрозуміти, що відбувається.

«Я взяла телефон і не побачила дзвінка від нього. Писала, дзвонила, але Сергій не відповідав, — згадує Аліна. — Щось було не так. Почала

дзвонити його друзям, до військової частини, але ніде не було відповіді. Тільки потім його побратим сказав, що вони викликали на термінове задоволення. Я відчула, що щось сталося...».

Аж на другий день подзвонила його мама: «Аліно, донечко, наш Сергій загинув на завданні...».

«Як загинув? Мамо, це помилка, не може бути! Дівчина відмовлялася вірити в пошути. Крик, слози, страшенний біль, її руки тремтіли. А коли вона знову намагалася набрати номер Сергія, телефон був уже поза межами. Величезну поранення в серці, вона дала все сильніше, здавалося, ніщо вже не зможе залатати. «Аліно» в приїхала на опікування, до останнього сподівалася, що це помилка. Не міг бути він! Відринув чорний пакет... я побачила його. Мого Сергія. Його густу бороду, одяг, який я йому подарувала, і так багато крові. Я кричала, торкалася його обличчя, шукала татування на руці. Я не могла повірити, але коли побачила його тату, моє серце розірвалося остаточно. Я не могла стояти, і тільки кричала, плакала. Це був він... і я втратила його, — розповідає Аліна з болем, який неможливо витримати. — Я поховала своє кохання, і це залишило назавжди слід у моєму серці...».

ЯК ПІДТРИМАТИ ТИХ, ХТО ВТРАТИВ

Нас не лікує. Їй казали: «Ти молода, ще знайдеш кохання». Але такі слова лише завадали болю.

«Не варто казати, що все налагодиться. Не варто тягнути на прогулянки чи розповідати про свої проблеми. Треба про-

сто бути поруч. Слухати, бути другом, психологом, аби не дати людині відчуття самотності. Дати виплакати біль, дати час», — ділиться дівчина, яка втратила коханого.

Аліна звернулася також до психолога. Після діагностування депресії вона пройшла курс антидепресантів. Та найбільша підтримка була саме від близьких: «Мене дуже підтримали рідні. Вони посадили мій біль і допомагали не зануритися у відчай. Найбільше — мама. Кожного разу, коли я була готова здатися, вона надавала мені сили йти далі, рухатися вперед».

СТАВЛЕННЯ ДО МЕДІА ТА ВПЛИВ ПРОПАГАНДИ

У силу своєї професії Аліна часто розмовляє із пораненими військовими, які на війні втратили близьких. Службові медсестри почала замислюватися над тим, як медіа висвітлюють війну: «Я бачила бачу новини про фронт, про збори коштів, та, на жаль, дуже мало говорять про тих, кого ми втратили. А це так важливо — пам'ятати їх. Потрібно не лише відстежувати перебіг подій, а й вшанувати загиблих».

Зараз, знається, майже не читас новин: «Я слідкую лише за дописами стабілізаційних пунктів, куди привозять поранених військових, і за медичними форумами, де є потреба в медиках. Можливо, довіра до більшості медіа зменшилась і через те, що ті, у свою чергу, часто вони випускають новини з гарно підібраними словами, аби привернути увагу людей. Але все ж такі трапляються повідомлення, які зачіпають...».

«Щось емоційне, що відкладається не тільки в думках, а й у серці».

Щодо впливу дезінформації, пригадає, траплялися випадки, коли знайоми вірили російським пропагандистським вирокам та фейкам, які розповсюджують телеграм-канали:

«На це я завжди висловлювала їм свою думку, не нахабачки, та радіше поділитися ту інформацією у «Вісному списку медіа» (список прозорих та відповідальних медіа). І у деяких позиція таки змінилася».

МАЙБУТНЄ МАЄ БУТИ

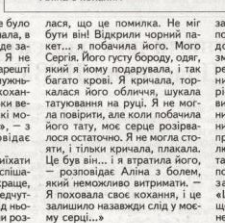
На думку Аліни, спілкування із тими, у кого війна забрала близьких, потребує особливої делікатності. А показана безтурботності і легковажності параді можуть емоційно ранили. «Той, хто не втрапив, ніколи не розуміє, як це», — говорить вона.

З часом Аліна зрозуміла, що має дивитися вперед і більше мотивувати. Вона зазначає: «Я пройшла пекло, але стала сильнішою. В майбутньому я буду реалізована, міцно стою на ногах. Я буду щаслива, бо варта цього».

Дівчина вірить, що війна закінчиться, і країна зможе жити під мирним небом. Та головне — завжди пам'ятати тих, хто віддав життя за свободу України.

Валерія ПОЦЕЛУЙКО, студентка 4 курсу спеціальності «Журналістика» Університету митної справи та фінансів

Аліна з коханим

Скан 2. Друкований варіант історії про Аліну Федаш в газеті «Нові рубезжі»

Кохання, обірване війною: історія медсестри з Дніпра, яка втратила нареченого у день весілля

Це історія Аліни Федаш та полеглого Героя - Сергія Співбаского з Путивля

Вона пам'яє життя, вбачає найдорожчих, залишає шрами, які ніколи не зникають. Але водночас вона відкриває силу людського духу, любові й відданості, які не зникають навіть після найбільш жорстоких втрат.

Дніпрянка Аліна Федаш знає про це не з розповідей. Вона - операційна медсестра, яка щодня бореться за життя тих, кого забрала війна. Саме так вона зустріла Сергія - військовика, що пройшов через пекло, але не втратив здатності сміятися, жартувати й дарувати тепло. Вона рятувала його, а він, навіть у найважчі моменти, підтримував її.

Вони мріяли про спільне майбутнє, планували весілля, будували плани. Але в день, коли мали сказати одне одному "так", війна забрала Сергія. Це не просто особиста трагедія. Це біль, що перетворюється на силу жити далі, не забувати й боротися.

Зустріч із Сергієм
Аліна Федаш працює операційною медсестрою в багатопрофільній лікарні у Дніпрі. Вона обрала цей шлях рік і п'ять місяців тому, але вже не уявляє свого життя без цієї роботи.

"Робота в лікарні важка, виснажлива, як фізично, так і морально, але кожен день доводить мене, що це того варте", - ділиться вона.

Вона історія почалася під час нічної зміни 19 грудня 2022 року. Сергій доставили з фронту з пораненням у коліно - куля пошкодила зв'язки та м'язи.

"Шанси на повне відновлення були 50 на 50", - розповідає Аліна. Операція та реабілітація дали йому шанс.

Аліна Федаш, медсестра в Дніпрі.

Сергій Співбаский, військовик з Путивля.

менті Сергій знаходив сили жартувати та підтримувати її.

Після тривалого лікування та реабілітації Сергій прийняв рішення повернутися на передову. 2 червня 2023 року він знову став у стрій. Аліна підтримувала його, хон і мислилася щодня. Вони часто спілкувалися телефоном, ділилися мріями і планували спільне майбутнє.

Невиправна втрата
30 квітня 2024 року, у день, коли вони мали поїхати, Аліна отримала страшну звістку: Сергій загинув у бою на Донецькому напрямку, військовий отримав смертельне поранення в голову. "Я поховала своє кохання, і цей біль залишиться зі мною назавжди", - каже вона.

Вона згадує, як вони чекали цього дня: "Ми так довго готувалися. Обручки, сукня, церемонія - все було готове. Я чекала, коли стану дружиною воїна, чоловіком і хоробрим".

За кілька годин до трагедії Аліна ще розмовляла з коханим по телефону, сміялася. "Я була в магазині, готувала сирники, а ввечері ми говорили, він був у гарному настрої. А потім, коли я пішла в душ, мене охопила тривога", - згадує Аліна.

Відсутність зв'язку, паніка, нескінченні спроби дозвонитися... "Я телефонувала його друзям, частині, але ніхто не відпо-відав. А потім побратим сказав, що їх викликали на термінове завдання. Я відчула, що щось сталося", - каже вона.

Наступного дня із зателефонував мати Сергія. "Аліна, донечко, наш Сергій загинув..." - ці слова обірвали її світ. "Як загинув? Це помилка!" - кричала я, не вернувшись до дому".

Крики, сльози, безсилля... "Я знову й знову набирала його номер, але він був поза мережею. Відчувала страшну порожнечу", - згадує вона.

"Коли я побачила його тіло, все ще сподівалася, що це не він. Відкрили чорний пакет... Я побачила його. Його бороду, одяг, який я йому подарувала. Було стільки крові... Я торкалася його обличчя, шукала татуювання на руці. І коли його побачила - серце розірвалося остаточно", - каже Аліна.

"Ці дні я пам'ятаю до самої старості", - додає вона.

За мужність і відданість військовій службі Сергій було нагороджено Орденом «За мужність III ступеня» (посмертно). Його подвиг не залишився непоміченим.

"Він віддав своє життя за Україну, і ця нагорода - лише мала частина того, що він заслужував", - каже Аліна. Для неї це ще одне підтвердження, що його жертвості і героїзм житимуть у пам'яті людей.

Як підтримати тих, хто втратив
"Час не лікує", - каже Аліна. Люди казали їй: "Тя молода, ще знайдеш кохання", але такі слова лише завдавали біль.

"Не треба говорити, що все минеться. Не треба змушувати гувати чи намагатися відокремити. Головне - просто бути поруч, слухати, дати можливість виплакати", - пояснює вона.

Ві врятували рідні, найбільше - мама. "Кожного разу, коли я буда на мехі відвіду, вона допомагала мені рухатися далі".

Вона звернулася до психолога, який діагностував депресію. "Пройшла курс антидепресантів, але найбільше допомогла підтримка близьких, які не знецінювали мій біль", - каже вона.

Ставлення до медіа та вплив пропаганди
Спілкуючись з пораненими військовими, Аліна почала замислюватися, як медіа висвітлюють війну. "Часто говорять про фронт, про збори коштів, але дуже мало згадують про загинувших. А це найважливіше - пам'ятати їх", - каже вона.

Зараз вона майже не читає новини. "Я слідую лише за дописами стабілізаційних пунктів і медичних спільнот. Не довіряю більшості медіа, бо вони часто грають словами", - каже Аліна.

Вона спілкувалася з людьми, які вірили російській пропаганді. "Я не сперечалася, а просто ридила, перевертати інформацію в надійних джерелах, таких як "Білий список" медіа. Дехто змінив свою думку", - розповідає вона.

Дорога в майбутнє
Аліна переконана, що спілкування з тими, хто втратив близьких, потребує особливої делікатності. "Той, хто не пережив цього, ніколи не розуміє", - каже вона.

Попри біль, вона наважилася жити далі. "Я пройшла крізь пекло, але стала сильнішою. У майбутньому я збудую своє життя, буду щасливою. Бо я цього варта", - із впевненістю говорить Аліна.

Вона вірить, що війна закінчиться, і Україна знову житиме під мирним небом.

"Головне - завжди пам'ятати тих, хто віддав своє життя за нашу свободу", - підсумовує вона.

Валерія ПОЦЕЛЮЙКО,
студентка 4 курсу спеціальності "Журналістика"
Університету митної справи та фінансів.

Попри постійний біль, Сергій не втрачав сили духу. Він був кулеметником у снайперському взводі, пережив багато боїв, втратив побратима, але залишався добрим і чуйним. Він наполював нас серце світлом", - згадує вона.

Вони могли говорити годинами, і навіть у найважчі мо-

На касці вушка, у серці - сталь: історія прикордонниці, яка керує дроном

У військовій справі важлива кожна деталь - пильність, відповідальність та розрачунок. І навіть коли на шоломі є млі вушка, це не змінює головного. Анастасія Совенко - єдина прикордонниця у

Південному регіональному управлінні Державної прикордонної служби України, яка стала несе на одному із прикордонних підрозділів Могилів-Подільського загону.

"Я призначалася у 2022 році за посліком серця. Чоловік вже служив, тоді він воював у Маріуполі. Після його поранення і реабілітації зрозуміла, що теж хочу приносити користь для держави. І хоча він хвилювався і довго відмовляв мене, я все ж таки наполягла на своєму виборі і жодного дня не пошкодувала", - розповідає Анастасія.

Шлях був непростим. Спочатку вона потрапила на посаду кухаря, але відразу зрозуміла: її місце там, де необхідна мобільність, динаміка та швидкість прийняття рішень. Отримала сертифікат оператора БПЛА, і вже понад півтора року її дрон піднімається в небо над кордоном.

Цікавим є те, що Настя вже передає свій досвід та знання хлопцям, які тільки починають опановувати цю спеціальність. Попри зібраність, рішучість та повну готовність, вона не втрачає свою жіночність та індивідуальність на службі. Її шолом із вушками - це не просто

елемент екіпування, а й спосіб демонстрації того, що навіть у пікселі можна виглядати стильно.

Разом із чоловіком, начальником кинологічного відділення на тому ж підрозділі, вони щодня доводять: коли серце б'ється в одному ритмі, немає нічого неможливого.

"Ми відкидаємо радом у групі реагування. Іноді мені доводилось коригувати його дії під час завдання: "Я бачу з повітря - бжи туди!". І хоч як би не старалась, ми не можемо відокремити службу від сім'ї, бо живемо цим", - розповідає прикордонниця.

Настя зазначає, що не розуміє, чому так мало жінок обирає таку важливу справу, як керування дроном. Вона переконана: потрібно не боятись, рухатись вперед і не вважати на стереотипи щодо "нежіночності"

Анастасія Совенко, прикордонниця, яка керує дроном.

професії. Її історія - чергове нагадування, що хоробрість та рішучість не має гендеру.

За матеріалами
фейсбук-сторінки
Могилів-Подільського
прикордонного загону.

Анастасія Совенко, прикордонниця, яка керує дроном.

Макет 1.. Публікація «Кохання, обірване війною». Друкований варіант, газета

«Подільська зоря»